Масех а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

ШИНАРИН
2
АПРЕЛЬ
№ 40 (4520).
Мах 2 кап.

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союзан Коммунистически парте Нохч-ГIалгIайн обкоман, Нохч-ГIалгIайн АССР Лакхахьарча Советан Министрийн Советан орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУЬЛ
1923 ШЕРА ДЕНЗ

1968 ШЕРА 29 МАРТА КПСС МОСКОВСКИ ГОРОДСКОЙ ОРГАНИЗАЦЕ XIX КОНФЕРЕНЦЕ

НОВКЪОСТА Л. И. БРЕЖНЕВА ДАЬ КЪАМАЬЛ

Деза новкъостий делегаташ!

Мукъа бо сона вай парте Центральни Комитета цIерагIа конференце делегатшкахь хIьта шуьга гIозла столица берригача коммунисташкех къахьегамхошкахь дIайха мохршал дала а коммунизма сийлахь-доккха гIуллакх бахьан долаш доьттабеча къонсаме керда толамаш лахар долш московски коммунисташта, Москверча беррагача къахьегамхошта ловпа бахкхь а. (Чiоагiа тIеоран тах).

Вай парте отчетно-хоржамий кампани чакхъяьккха йоалаш я Московски городской конференц. Юхххьарча партийни организацешка хIанх худам йаза отчеташи хоржамаш, парте райониш, городской, областной комитетий хоржамаш йоккха событи. ЛоархIамера вехха а вай парте, берригача цу организацей вахаре. Берригача собраней конференцешка теркама шкъеттиге лаьттад парте XXIII-чь съезда решенеш Центральни Комитета Пленумий сецамаш кхочушдара леламах. Боьхамех политически деккараш кхочушдеча партех берригача коммунисташех лоаца дакъа лакхдарах, пхе шера план толаме кхочушъярах доле зеш.

Къамаьл хинчал долуш долча кхочушдех бизаргIа найда эцилга Iалашдарах, производства эффективность лакхъярах, къахьегама оасарле лакхъелга, продукце дикил товелга, на лакхарга дIабеда мах дохбанга вIашIтIехьлакххарах. ХIаьта из лоархIаме а да, новкъостий, хIана аьлча уж проблемаш вахара лоархIам болаш я вай пачхалкхена, цуй экономически обороники цхь лакхбара, советски халкъа вахара торо лакхъяре.

Партийни комитеташ коммунисташта хьалхашка тола отчеташ мадарра аьлча берригача вай халкъ хьалхашкара отчеташ а хилар, хIана аьлча собранешкий конференцешкий материалаш шерра йийцай кепайназон тIеда радио чу гIаллеш. Парте гIуллакхий хьакъехьа лушилга, партийни махаргех беррига къахьегамхошкахь хоам белга вай партийни вахара принцип а, хIаьта вай тIера ца воалаш цу принципе лерагIа а лоаш.

Партийни организацей собранешка хиннав 12 миллион соагIа коммунист. Отчетни доклаш юкъача дакъа лаьцар 2 миллионаш 700 эзар саго. Цул мIаьн, да, новкъостий, собрание хиннача хIара миьлагIа вар хIана вам аьнна волча коммуниста парте политикахи шийна организаце практически гIуллакхех шийна кехар аьнна хилар, замечанеш аьн предложенеш тийнина хилар. Из да боккъонца йоза демократи чакхйоаккхаш хилар а. (ДIаьхдаь тIеоран тах).

Отчетно-хоржамий собранешкей конференцешкей кердача имаяца хьахьекхар вай парте мутIарий йоаргIйоацо кхьоагIо, Центральни Комитета тохахьа уж чIоагIа кхоталемна хилар. (ТIеоран тах). Берригача партийни организацешка массала раьза а волаш къоабал а дьй, хьал а лаьцай КПСС XXIII-чу съездо вай парте ЦК-Iа Пленумашкех оттаьх а ЦК Политбюроси Советски правительствай дерригIа чакхйоахам йоза а Коммунистически парте чухьарен арахьарен политика. (ТIеоран тах).

Центральни Комитете дикахь мах бу из хьадлацара, цунах гу цуйна гIукъта миллионаш болча коммунистий дерригача вскаро чакхдоахача гIуллакхий цхьоагIон тешаме дарз, коммунизм хьалъеча керда коталонаш йоахаргхидарах бода тешам. (ТIеоран тах).

ДIахоьча бахха чIоагIа лоархIаме я собранешкей конференцешкей аь критически замечанеш предложенеш.

Кхеталеш да, вай шинар обязательски критика а йоалаш, партийни, принципиальни критика хилар. Партийни критика, Владимир Ильич Ленина аьхкача тайпара «новкъостанха, духхьалара, хиламатенех вIеллигача лоархIамаштех хийра» йолаш хила еза. Цун мах бегтайбоал къамаьлаш ура хиларца а на боалаш гIоттадаь дош нийса, бакъ хиларца.

цун лоархIамца, цунах боалача найзанца. Партена чIоагIа дош да критика гераах беррегача коммунистана нийса. Ленина сания найда эцилга. (ТIеоран тах).

Вайца хет, конференцей делегаташ критически къамаьлаш дай йола кулгаллу ерриге органаш уж чIоагIа терхалдеш царга хьожарг а я, царех лиза аргIйоацаш йола выводаш а ергъ аьнна.

Бегтаалакха доагIа, парте чухьара демократи дегIайоаллара дешаш партийни дисциплина дIахо чIоагIъяра, демократически централизма ленински принципаш кхочушъяра дешашца айхха бувзам болаш отчетно-хоржамий собранешкей конференцешкей дийца хилар. Къьаттача вилана бегтаальлай хIара коммуниста хьалхара парти бехктохаме йолаш санна, партена хьалхара бехктохаме на хIара коммунист яха ленински положени. Из Iалашдаце лоархIаме гIуллакх да. Коммунистически парти уйлаш цхьатерра ерий парти хилна ца Iеш, цхьоагIоаца шоай гIуллакхаш чакхдоахарий парти а я. ХIаьта гIуллакхаш цхьоагIоаца чакхдоахалургдац чIоагIа сакхетаме партийни дисциплина йоацча, парте берригача члений лакха хьйнари бехктохами доача хьалашка мара.

КIоаргга ювлаллу, болата партийни дисциплина хилалве ерг ца хилар йола ленински указаниш юкъархьал доапнаш революцехонни гIуллакхаш чакхдоахача хана мара лоархIам болаш а йц, дIахо социально-экономически демократически эргалонаш хулача хана цун лоархIам дIа а бол аьнна хетам вар. Опыто хIенца йиш йоадал хьох, чIоагIа сакхетамера дисциплина ше революцеа вах еррагIбоакхача хана а, наха керте а йолаш ше социалистически общество хьаяр духьа къонсам доаттабеча хана а, коммунизм шерра хьалье йолаьча хана а партена эшаш хилар. Цунах лаьг парте цун, цун толамаш, коталонаш духьвалача лоархIамегIарча хьасех ца! (ДIаьхдаь тIеоран тах).

Новкъостий! Цун конференце бехх дикача новкъостамха волча, партийни хьалашка дIабоаш а московски коммунисташ цIакха лоархIа бартбоацаш марксизма-ленинизма деналерча байракха тешаме хилар тьахьекхаш а ба. (ДIаьхдаь тIеоран тах).

Нов. В. В. Гришина аьча дика чулоацам болаш йолча доклада тIа, делегаташа даьча къамаьлашка массе оагIорахьара хьахьекхар коммунизм хьалъяре деккараш кхочушдеча столица партийни организацей гIуллакхаш.

Московски партийни организаци массала а вай парте дешал долеш сийлахьеш отрад. КПСС Центральни Комитета тешамеш чIоагIаш хор гIертолга массала хила я хиннай. хIана йолаш а я. (ЧIоагIа, дIаьхдаь тIеоран тах). Укх 50 шера, дешта аьлча 1918 шера март бетта В. И. Ленин керте а волаш Советски правительство парте Центральни Комитети Москве хьаенача хана дена столичи органисаци я шун организаци. ХIаьта хIана вайта аьл йиш я, из дезеш бакъахьарен гIуллакх цо сийленца кхоачишду аьнна. (ДIаьхдаь тIеоран тах).

Московски партийни организаце Iалаьмате доккха дакъа лаьцар мехка социалистически индустриализаци еча, промышленноста технически реконструкци еча, халкъа боахама дерригача довкъоста кадраш кийчъеча. Наьха творчески хьинар айлара йоккха эвлаш дь долча дуккхача башха-дикача гIуллакхий инициатораш хиннаб Москвай къахьегамхой. Халкъара питилеткаш хана хьалха кхоачашъяр духьа лелаеча ихье хьалха лаьтташ хьабаьннаб уж. Сийлахь-боккха Даьй-мехка тIом лаьттача бирсача шерашка са ца кхоьдеш къахьегарцеи турпаленцех хьовхам гойтар москвичаша. ТIом чакхбаьннача тIехьагIарча хана промышленность технически кийчъяра, продукце производ лакхъяра чакхдахача доккхача гIуллакхашта цкъа сацца дуккхаза а вокхь йолайир Московски къахьегамхоша, хIаьта цу дакъе кIезига хIамаш карагIа а даьннадац. Пятилетка 1970 шера 7-гIа ноябрь хьалгIахьачалехьа кхоачашъяр духьа В. И. Ленин ваьча дийнахьа дена 100 шу кхачара баха боагIача тайпара наькъахьа сацаза духьа лелаеча социалистически даьа инициаторагаш хилар московчех ленинградашна цаьн. (ТIеоран тах).

Халкъа боахама йоккха моттиг дIалоац Московски промышленносто. Москвана доагIача дакъа кхоача мехка арахецача электродвигателех кхоалагIа дакъа соагIа, автомобилех кхоалагIа дакъа, метал теда тоъал духха станокаш, инструмент, радиоэлектрон аппаратура, продукце духха кхьуола тайпаш.

Москва — массане а къобалаьй тIамйна Iилма, литература, искусства центр. Укхаза къахьегаш ба боккхагIа бола вазараш Iилманой, писателаш, художникаш, театраш кино деятелаш. Укхаза, Iилмай Академе, искусства болхлой, творчески организацешка, пачхалкхатехи учреждешка беззаллу советски Iилмехь культурен дIахо дегIахьулара оаькъаш.

Боахамех культурен дегIахьулача берригача участникашка шоай хьинар ца кхоьдеш къахьегарца столица къахьегамхоша доккха дакъа лоаш мехка экономически обороники ше чIоагI беча, Iилма - технически прогресс дегIайоалаеча.

Московски организаце боккха болх бу вай столица тоалара дакъе а. Цу духьа столица хилха хоалуш а бовгIа: тоалуш дотт московчий бах. Москве хьахьокх ше кердача, социалистически тайпара город, капиталистически городашка хулаш йола социальни контрасташ йоацаш йола город хилар. Москве ов йола планировкех гIирсаш горазе мел бахача нахага хIаьнарча тайпара йолча вIаргIатонех найда ешь йиш дуртбелаш вIашитIехьлоаккха.

Лоацца аьлча, новкъостий, толамаш кIезига дац московчий. Цхьабакъда, вай дIахьелдашкахьа хьежа деза, кхоачашдалив деса деккараш бIаргиго леза вайна. Цулухьа нийса да, горкома отчетни доклада тIа а делегаташа даьча къамаьлашка а царгIахьинарашта нийсса кхоачамбоцарашка бегтаддаьха хилар, найда эшорд деса кхоачамаш дунцар.

Центральни Комитет тешаш, парте Московски городской комитето, Моссовето, берригача Московски организаце конференцей делегаташей собранешка дакъа доацарашей тайнина предложенеш терхальергдоарах а гIулакх дIахо тоадара царех найда эзаргйоарах а. Низаш цун моргна хедаш да, дика, опытни кадраш я, цулухьа шоана мел эша торонаш я шун экономика, Iилма, культура дегIахьулача, организаторски политически болх дIайийсбеча хьоахамаш кхы а дукхагIа лакхдела вIашитIехьлоакхара. (ДIаьхдаь тIеоран тах).

Новкъостий!

Советски халкъе чIоагIа доархIама из тешаш а вай парти. Из лоархIама, цунах тешилга шиа-шерIа хинна хIамаш дах. Уж даьлад къонсамий шера юкъех кхоалламаш деча гIуллакхашкех, толамий шерашка а залоний хавашка а, шоай масит-бошка дилача Iалаьмате йоккхийча политически, экономически, общественни эргалонаш еча а.

ХIана, Советски мехко керда исторически деккараш кхоачашдеча хана, Коммунистически парте дакъел лоархIами кхы а дукхагIа даккхи. Из вай общество дегIаахара эшаш долча объективни хIамашкара хьайоагIаш йола закономерни явлени я. Коммунизм хьалъеча хана гучаьнна коммунизма материально-технически база хьаярца, производственни отношенеш эргайоахаш тоарца, наха кхетам баларца, халкъий деттагIа дIахо дегIакхулара ешнабна йола йоккхийн чоалдаьнен проблемаш. ЧIоагIа дегIаур Iилмен техникех, дика хувцалу вай вахара беррига лоттам. Шерлу социалистически демократи. Вай мехка хьалхашка доккхийн чоалхален деккараш латт дунен халкъашца юкъерча гIуллакхий дакъе, эггара хьалха социалистически мехкашкара массе оагIорахьа цхьаьна леладу гIуллакхаш шерларен кIоаргдарен, дунен революционни къамий-кортамукъаделли болам хьалланара, берригача дунен тIара машар чIоагIбара дакъе.

Хьалха латтача теорема — марксизма-ленинизмаца кийчъаь парти мара ца уж проблемаш нийса къоастаара цхь дала, юкх экономически общественни дегIакхулара керттера, эггара лоархIамегIа дола лостамаш нийса беллалде, нсгарсдар. Хетарашт чакхдоахаь гIуллакхаш цIам хиларца кхетаенна, политически организаторски балха йоккха опыт йолаш йола парти мара ца коммунизм дьалъяра беча берригача балха деккараш кхоачашдара тIабеккба, Iилманна бакъбаь, планомерна лостам бола могаргдар. Дуккха иналонаш болча къахьегамхошца айкха юразеннача партена мара могаргдац халкъа — белхлой класса, ахархой, интеллигенце — шиаш боалама санна, шитта политически а деккараш толаме кхоачашдара тIаерзаде аьагIтоза. (ДIаьхдаь тIеоран тах).

Вай дегIаахара ерригача опыто бакъдаьа «Коммунистически партега гIолла мара, кхыча тайпара хила йиш йолаш яц пролетариата диктатура» (Соч. баьдх гуллам, т. 43, оагI. 42). аьлча В. И. Ленина дешаш нийса хилар. Опыто шитта хьахьокх, пролетариата диктатура гIуллакх дIахо хьеш бола дерригача халкъа мехкарча социалистически пачхалкхе хьалхе деларга дакъе белхлой классагъ а долаш, Коммунистически парте кулгал а деш, достам тешара вайнии а еш мара толаме дегIаухарг ца хилар. (ТIеоран тах). Парте шийн деккараш кхоачашдергда халкъа духьа, коммунизма духьа шо уж кхоачашдаьча тайпара, сийлахь-воккхача Ленина вайна васкет даьча тайпара, кхы лоаргагIа ца йоалаш шийн са ца кхоьдеш (ЧIоагIа тIеоран тах).

Коммунизм дьалъеча хана парти кхы а дукхагIа чIоагIлу, дегIаур цун мутIарош, лакхлу партийни организацей декал. КПСС XXIII-гIа съезд хиннача тIехьагIа дIалдхача укх шин шера КПСС-е хьачуйнца миллион соагIа сег. Уж дукхагIа хьара аьнкъе керттера моттиг дIалоац белхлой классо, боахка парте кандидаталла дIачуйнцарашта юкъе 52,2 процент белхлой ба. Кандидаталла дIачуйнцарашта юкъе шитта дукха белхлой классо, соахка парте кандидатъарча 35 шера. Шитта парте хьачуйх колхозан ахархой, советски интеллигенце толамагIа бола векалаш а. Шийн мутIараш къахьегамхой дикагIболча векалех хьаддархарцех цу цхьан хана коммунисте еза шIа йолаш ца делерех IовIеньаларцеи партеа хьа кхы а дукхагIа ше болаш, кхы а чIоагIагIа хул. (ТIеоран тах).

(Чакхбоалар 2-ча оагIо тIа).

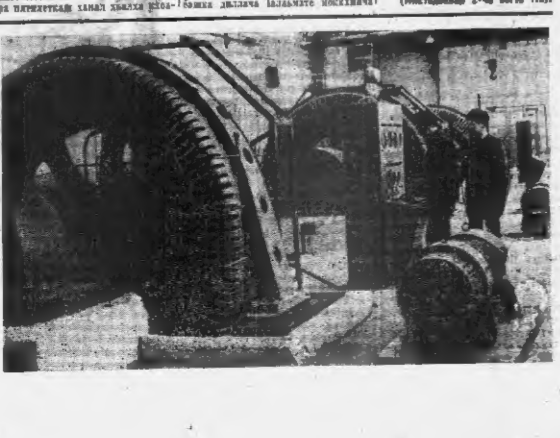

ЧЕЛЯБИНСКИ ОБЛАСТЬ. «Магнезит» яхача Саткински заводе магнезитови изделей № 2 долча цеха комплекс хьалъеш я «Южуралметаллургстрой» яхача треста коллектив. Из 1968 шера болх бе йолаша езаш я шера 280 эзар тонн огнеупорни тIаргIйолаш а я.

Цу цхьан хана хьалъеш я мартеновски тиэошта футеровани еча хана юкъеухийте магнезитови порошок ю кхоалагIа цех.

СУРТА ТIА: болх бе йолийлийта кийчъеш я карди компрессори.

В. Никифорцева сурт ТАСС фотохроника.

КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Кердача коталонашка хьех турпалий гIулакхаша

Ю. А. Гагарин В. С. Серегин Цlеча майдан тIа дIабоххар

Шийлаш турпалех лийкхай вай Даьхе. 30 марта мехкан тIеххьарча наькъа дахьийтинакхар лаьттан сийлахь-воккха воI, миллионаш болча нахе веза воьлла, эттара хьалхара космонавт Юрий Гагарин, Iадикхь йинцар СССР ТIема-Фегарча Низий сийлахьча лаьча, летчика Владимир Серегина.

...Iаьрж делла я Москва. Юрий Гагаринеи Владимир Серегинеи прах чуйола урнаш Краснознаменни зале дIаоттаьнча Советски Эскара Центральни Цlен гональенаш хьалйизза нах ба.

ХIанз а тешалац Гагарин дейна вац аьлча. Из вах миллионий дегашка. ХIаьта тахан уйланца уккхаза эттара хьалхарча космочавтан цуй дрттагIчун летчика Владимир Серегинен праха хьалхашка бар миллионаш нах. Эзараш а эзараш я нах баьхкар укхаза турпалий, халкъа парте тешамерча къонгий сийленца тIеххьара Iалаха кIра.

Зазамца къайла хьекха я турпалий прах чуйола урнаш тIалитта кIийзе. ТIаргIолла Iаьржа-цIе кIаддаш хьерчадаь я колоннаш. Гобаьккха венокаш, венокаш, венокаш... Уж бIаьц я — союзни республикашкара, областашкара, Москваи Подмосковьяи районашкара, предприятешкара, Iилма-тохкама учреждешкара. Турпалаш шоашта беза хиларах дийцар социалистически мехкий къахьегамхоша. Тахан Венгерски Халкъа Республика правительстваргарен обоеси Министерстваргарен венок дIалар СССР-ерча ВНР посола Йожеф Сипкас. Венокех цхьанне тIа даь йоазув да: «Чехословаке Коммунистически парте ЦК. ЧССР Къаман собрани, Чехословаке Социалистически Республика правительство».

Сийлахьча ха тIа — Советски Союзан бIуний тайнйн маршалаш, доазол дехьарча мехкий посольствий векалаш, боккхий советски Iилманой, пачхалкхален деятелаш.

Таьзета вахте оатт правительствен комиссе членаш А. П. Кириленко, Д. С. Полянский, Д. Ф. Устинов, В. В. Гришин, И. И. Якубовский, А. А. Епишев, К. А. Вершинин, М. В. Келдыш, А. Г. Николаев, М. С. Смиртюков.

12 сахьат даьнна ха. Байнарашта тIаоьтнилга сонаху. Ун тIеххьара минуташ гаргарча, безам-бовзам болча наха, доттагIашта мара яц.

Iаьржделла леккача йиш я узум а болаш. Советски Эскара Центральни ШагIара арахь Юрий Гагаринеи Владимир Серегинеи прах чуйола урнаш. Таьзета процесси Цlеча майдангахьа йоал.

Улицашка — эзараш москвичаш. Турпалаш тIеххьарча наькъа наккъабаха арабаьнинаб уж.

Союзий Цlенна юкхе таьзета процесса какъабаькка ба Коммунистически партен Советски правительствен кулгалхой. Йоккхача топа лафета тIа дIатIахьу цар урнаш. Процесса Цlеча майдангахьа йода.

Турпалаш, Коммунистически партен халкъен тешаме къонгаш дагалаа Цlеча майдан тIа гулбеннаб эзараш нах. Моакхалах ьяча трибунаш тIа Москверча къахьегамхойн общественностех векалаш, союзни республикаша, городаша, областаша. Байконура, «седкъий» города космодромо бахкийтараш, шоай низамца ракетоносителаши космически кемаши хьалаь Iилмахой, конструкторш, инженераш, болхлой, культура деятелаш, маршалаши инаралаши, Советски Эскара эпсараш.

Цига СССР-е аккредитованни йолча дипломатически представительствашта керте латтараш, посольствай дипломатически болхлой, доазол дехьарча мехкий посольствашкара тIема атташеш.

Майдан шоррала найсъенна дIаайтта латт тIема подразделенеш.

Мавзолейна юххе юхасоц таьзета процесси. Байнарий прах чуйола урнаш йоккхача топа лафета тIара В. И. Ленина Мавзолейна хьалхаьркарча ларда тIа дIатIахьу.

Мавзолея центральни трибуна тIа хьалтIабоал новкъостий Л. И. Брежнев, Г. И. Воронов, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, К. Т. Мазуров, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский, А. Н. Шелепин, Ю. В. Андропов, В. В. Гришин, П. Н. Демичев, Д. Ф. Устинов, И. В. Капитонов, Ф. Д. Кулаков, Б. Н. Пономарев, С. М. Соломенцев, СССР Министрий Совета Председатела заместителаш, байнараш дIабоххилга вIашаIехьдаккхара вIашагIъеллоча правительствени комиссе членаш.

ДIайолалу таьзета митинг. Из хьеел КПСС ЦК Политбюро члена, КПСС ЦК секретара А. П. Кириленкос.

Дет чу чIоагIа тIейгIа болаш, йоах во, меттаоттаргдоаца во дена а долаш советски халкъо тIеххьарча наькъа наккъавоакх шийн эттара дукхагIа безаш сийлахьен болча къонгех ва, дунен тIа эттара хьалхара летчик - космонавт, коммунист, Советски Союза Турпал, СССР Лакхехьарче Совета депутат, полковник Юрий Алексеевич Гагарин. ТIеххьара деккар дIалу вай тахан денал долча тIема летчика, Советски Союза Турпала, коммуниста, инженер-полковника Владимир Сергеевич Серегина.

Юрий Алексеевич Гагарина цIи цIаккха а йожаргйоацаш адамий историна юкъехай. Дошоча алапашца дIаязьяьй из Iалама низаш Iомадарен каратерзадарен даькъе этта бовнача наькъа тIа киргIадьнача доккхийча хIамий летописа тIа, сага кхетамаг низо, къонахчален новаторствен. Коммунистически парте гIуллакхаи советски халкъаи кхо це деш са дIадала кийча хилара символ а хинна дIаттай. Цlаккха а дицлургдац тахханза болча наькъегIа Вселенне бух боавача аренашка вазар а шийна нийсса кхы цхьаьнха доапача денал, космос караерзатра эша цо хьелдар а.

Дерригача дунен массе мийнига ховзар Юрий Гагарин, вай турпалерча халкъа, дунена революционни эргалонаш ара юхь дIайолаьчеи хIаназарча социальни прогресса хьалха латташ долчен халкъа хила хьакъ долаш вола винал из волга а хоьш.

Юрий Гагарина шийла чулацам советски сагах доаккха дика мел дараш — халкъан партенех, коммунизма идеалийте боараи бошаш чIоагIа тIа мутIахьа хилар, майрали къонахчали. Юрий Алексеевичаца мел йина беннарашта из вовзар дег тIара йоакко йолеи ковкъоет, безаме сан хилар тарра. Цунах доалхаш тIера лакхаш дар лакха партийность, хьегам дукха безаш, эздел хилар, тIема лектар тешшаме кхоачашдеш, шийн дерригнизаш социалистически Даьхенна дIадала массала а кийча хилар.

Юрий Алексеевич Гагарина седкъашка биллача наькъагIа гIоргда керда кемаш. Цьан хина кхыча планеташка кхоачаргва саг. Цхьабакъда, космически наькъаш мел гаьна долхе а, космос карагерзаеча керда мел дика толамаш карагIдуйле а, Юрий Алексеевич башха-дика дог урахьтта дела бола хьокхам хургба космонавтий хIанзарчен тIехьа тIайоагIача поколенешта.

Советски Даймехка тешаме воI хиларах тарра воаз вайна Владимир Сергеевич Серегин. Советий мехка сийлахьа лаьча, майра лайтаь из фашизмана духьала лаьттача Сийлахь - боккхача Дай - мехка тIема фронташка. Ше башха-дикача гIуллакхашца хьахьекхав Владимир Сергеевича авиационни частa комендарлогIа тIа а.

Вай парте Центральни Комитетаген Советски правительстваген, аьлар А. П. Кириленкос, вай дерригача халкъаца, доазол дехьарча доттагIашца цхьана йоккха гIайгIа кхачанай байна турпалаш бахьан долаш, хIаьта цар Юрий Алексеевичен Владимир Сергеевичен дезалашта а гаргарча нахаца а кхьана оьхь доргара сагото.

Цул тIехьагIа къамаьлаш дир СССР Iилмай Академе президента М. В. Келдыша, Владимир Ильича цIерагIча завода слесара Социалистически Къахьегама Турпала С. А. Антоновa, КПСС ЦК Политбюро членалла кандидата КПСС МГК хьалхарча секретара В. В. Гришина, тIема летчика, подполковника В. А. Абрамчева, СССР летчика-космонавта Советски Союза Турпала полковника А. Г. Николаева.

СССР летчик-космонавт Советски Союза Турпал полковник Юрий Алексеевич Гагарин Советски Союза Турпал инженер-полковник Владимир Сергеевич Серегин дагавохара леташ митинг дIакъовлаш хилар хьекхайкаду.

Советски Союза Коммунистически партен Советски правительстван кулгалхой, летчикаш-космонавташ, ТIема-Фегарча Низий векалаш урнаш хьал а айййа, Кремлевски пенагахьа болх.

Ю. А. Гагаринеи В. С. Серегинеи прах чуйола урнаш Кремлевски пен къоргашка дIачуоттаю. Берригача мехко йист ца хулаш минут шекхарда сий ду цар.

Къорган дIакъовл мемориальни илгаш.

Артиллерийски салют хул. Советски Союза Гимн ех.

Мавзолейна хьалхашка гIолла торжественни маршаш чакхдоал тIема доакъош. ТIеххьара деккар дIалуш да уж Юрий Алексеевич Гагаринан Владимир Сергеевич Серегинан.

(ТАСС).

ЮРТАРА ПОЛИТИНФОРМАТОР

КПСС XXIII съезд хинначул тIехьагIа вай мехка хьалхиний наха юкъе беча агитацехни балха керда формаш. Цу тайпарча шерра яьржача хьалха политически сакхетам дакхбара чIоагIа доархIамерца форманех цаI я политически информаци. Из болх бу промышленни предприятешка, учреждешка, колхозашка, совхозашка лаьрхIа цу гIуллакха хьаьча политинформаторий группаша.

Политинформатор ахар из агитатерах тиала керда цIа яц. Из политически агитаце керда форма я. Наха чеса беседа ец, моллагIча событена комментарий ец, политинформатора, квалифицированно, таннахьа дIакхетабу къахьегамхой партен правительствани политикаях, керда хьалашка хьалхашка латтача декхарех.

Духхьал Нохч-ГIалгIайчене тIехьарча хана политинформаторий мутIарашта юкъе бахаб эзараш бола коммунисташ - активисташ. Царна чIоагIа белабенаб из лоархIаме политически болх, хIаьта чIоагIа бехктохаме хетамаш беррига кхы табоийтамш чакх а боаккх из.

МоллагIа керда хIама дIадоладеш нийсача тайпара халонаш нийсаелар политически информаце а. Из ха хIана дIаьдьнай. Политически информаце опыт Iоальй хIана партийни организацена. Наха юкъе агитацехни болх беча коммунистонца массанахьа а хIана аьнна аьнна семинараш лай, шкеташ вIашагIъехкай. Цулухьа хIана партийни организацена боагIача беседа хьабех политинформаторашкара болх.

Цу тайпара вIашагIехьбаьккхаб болх Гудермески горкомо. Укхаза лаьрхIа школа вIашагIъелай политинформатораша. Цига уж Iомаду книжкаца, журналаша, газеташа болх бе, методика тьех, хьача темех дозлахьа миштa е еза дуйн. Пропагандистий араш санна йола политинформаторий семинараш я болх беш кхача районашка а. Цу партийни организацена дахи бIарг лоцх политинформаторий балхага, политинформацей тематика кердайоахийт, беседаш ю, политически боахама культура дешаш хикагIа доапхардала гIуллакх вIашитIехьлоакх.

Агитацехни болх тоабарa из болх беш болча активисташта специализаци ю. Политинформаторий цараш хьахоржаш а семинарски занятеш вIашагIъехкаш а из чIоагIа терхалу партийни комитеташ. Керттерча даькъе бIь лостам болаш ю из специализаци: мехка политически вахара дешаш, экономиках культурен, дунен халкъаша юкъера вахар. Цуна дуваленна партийни комитеташка хьеча политинформаторий группаша дифференцированни (хIара группа шийн лостамагIа бола бу). Масала, Грозненски района «Стародоктовский» совхоза партийни организаце политинформаторий группашта 17 саг йиъ секцена байкъа ба. ХIара секце шийн тематиках бу болх. ХIаьта цунах боккха пайда а бола.

Цхьабакъда, цхьайолча юххьанцара партийни организацешка беседай тематика оттаеш моттигера информаци терхальац. Производственни участкашка а вах бахача моттигашка а балхаш дош бола информатораш цхьаьа болхонца доваш хилац бохаме латте гIуллакхаш, халха латтарий опыт дIайовзийтац, кхоачамбоцараш гучадахац, царна бехке барий цIераш яхац. ХIаьта цхьайолча моттигашка во латт политинформатораш хьахаржара гIуллакх. Шитта моттиг я политинформаторашa беседаш ерта йола денош сахьаташ ца къоастадеш а. Масала, Наьсаран района «Октябра 40 шу» яхача совхоза нагахьа дагалехача мара яц беседа. Из мегаргдоаш дац. Беседаш оттадача денна, сахьата еш хилча болх дикагIа вIаштIехьбоал, лаккагIа хул политинформаторий а цар беседашка лалуваIарий а дисциплина. Цулухьа хIара партийни организаце хила деза политинформаце ара хоадалдь дин сахьата. Амма кхыча дийнахьа информаци е йиш яц кхьагIа хац из. На да цу денойка шерра е еза марксистеко - ленински идеяшта пропаганда ахилга.

Ала дезаш да политинформаци ниача хана, моллагIча дийнахьен сахьатен йой а из чIоагIа укха тIакхийта е езаш хилар. ЛоархIаме а тахайарча хийнахьа эггара ирагIа лелча а деннашта хатаьл хила еза хIара беседа. Вай парте а правительства а цхьадакха лаьрхIа гIулакх хIара къахьегамхочоа дIадовзийтар из да декхар.

Политинформаторашта хьалхашка хоалагIболаш дола деккараш уттадераш юххьанцара партийни организацеш шоаш а. Тахан боахама хьалхашка латтача деккарашка хьежна хила деза уж. Цулухьа хIара колхозашкен совхозашкен ец йола политически агитаце бIаьстан балхаш лоапшеча хана лакхача хана лакхача агротехнически боахаме чакхдахара яржача социалистически къаца дуваленна долча декхарех хIара къахьегамхо дIакхетавара тIаерзаь хила еза. Политинформаторашта кхаьнка е еза хIана механизаторашцен кхаш лелдерашцен беседаш.

Дуккха за йоацаш дерригача дунена лоархIаме йола исторически событеш хилар. Будапеште хилар коммунистически болхлойн партей шиккалий консультативни вIашагIкхетар, Софие — Варшавски договора юкъерча пачхалкхаший Политически консультативни комитета заседани, хIаьта шитта Дрездене хилар Варшавски договора юкъерча социалистически мехкий коммунистически партешта правительстваштен керте латтарий совещани. Цу совещанен материалашта а цар тIайийцача документашта а къахьекх марксистско - ленински партеш дерригача дунен коммунистически болама барт чIоагIбе, империализмана духьалара дерригача социалистически демократически низий къовсам шербе а гIертам хилар. Советски пачхалкхен арахьарча политикан дунен халкъашта юкъерча хьалийн дешаех беседаш еча политинформатораштa дика материалаш я цу совещанен документаш.

Парте райкомий а колхозийн совхозийн юххьанцара партийни организацей а декхар да политинформатораша 1968 шера Нохч - ГIалгIайчен къахьегамхошта хьалхашка латтача декхарех берригa колхозахой, совхозий болхлой, юрта боахама специалисташ дIакхетабергбола гIуллакх вIаштIехьдаккхар. Цу гIуллакха чIоагIа лоархIаме я XII областной партийни организаце материалаш дIайовзийтар. Укх шера 500 эзар тонн ялат чуда, 150 эзар тонн ялат пачхалкхенга доахка, цхьа Iаттагара 1950 килограммаш кIезигагIа йоацаш шура яккха лаьрхIа вай республика юрта боахама къахьегамхой хилар массанена а дIахайта деза. Цу декхарех шоаш дуьззна политинформатораша дIадалийтар ца юртбоахама культураш хьумкъаяра, хьайбай продуктивность лакхъяра наькъаш лахара дешаш а.

Дукха да даьтта леладара культура лакхъяра, фермашка комплексни механизаци ера, къахьегам Iилчаш ларла тIа вIаштIехьбаккхара колхозашкен совхозашкен укх шера не лаьрхIараш. Уж мероприятеш дерригa политинформаторий бIарг хIала хила еза, хIана аьлча цар деккар да уж кхоачашъяра къахьегамхой оарцагIбахар. Уж ба кхо шера хьан ханал хьалха кхоачашъяра. В. И. Ленин ваь 100 шу кхачача денна сийленца какъадахара социалистически ахь йоаржве партийни организацешта новкъостал де диараш.

НОВКЪОСТА Л. И. БРЕЖНЕВА ДАЬ КЪАМАЬЛ

(Йистедоллар. Долалуш 1-ча агӀо тӀа).

ХӀинц КПСС-н ю 13 миллионе 180 эзари коммунист. Практически хӀинц вай яц партийни организаци йоцаш мел хинна а лоархӀаме йола цхьаккха участок, коллектив. Цу тайппара, вай парте йоккхий торонаш я наха, общественни гӀуллакхий ерригача сферашта Ӏаткъам ян. Цу торонех йизза пайда эцарга хьежаш да гӀуллакх.

Парте лоархӀам лакхбар — из да ерригача партийни организацей дерал лакхде, коммунистий политически сакхетам айбе, партийни политика оттнечен чакхйоахачен цар хьинаре лакхъ доаккха, цхьа шера ихан, коммунизм хьалхьара декхараш толаме кхоачашдар духьа лоттабеча къовсаме уж хьалха латтаргбола гӀуллакх оаштӀехьдаккха деза ахнига.

Вай парте хьал а кхебаь, партийни пачхьалкхени гӀуллакхий, халкъа боахам тайп-тайпарча участканта кулгалде оттабаь коммунизм гӀуллакха муетӀахьа бола а къахьегамхоша сий деши лоархӀаш бола а лакхкалифицированни, хьинаре болхлой. Хийцца ала йиш йолаш да, хӀанзаръар санна йола кулгалдеча кадрай квалифицированни состав дӀаххача хана вай цӀаккха а хиннац хьина.

Централизаци моттигера инициативех, планировани а экономически стимулировани а, коллегиальности персональни бехктоххами дикагӀа цхьана тарделарга дӀадехаш лелча хӀанзарча хьалашка ххы а дукхагӀа лаххлу кадраш лийсагӀа хьахаржарен хетарен лоархӀам.

Укх тӀеххьарча шерашка чӀоагӀъенна самал я вай кадраех кӀоаргга тешам болар, царцара гӀуллакхаш цар кхомбеш леладар, цар гӀуллакхий мах барца объективнегӀа, массе аагӀора хьара кикъ лелабар. Из теттара дикка да, новкъостий. Тешам болаьо наьха дегаш айлу, цар низаш совдаах, бу болийт. Цхьабакъда, бакъбац болхлоех дукхагӀа тешам баларо, уж дукхагӀа шоай мукъагӀа битаро цар гӀуллакхашта лоаттабу чӀахьожам мелбу хьина хеташ бараш. Кадраех тешилгеш уж лоархӀилгех царгара доагӀар дизза хьаьехаршна традицеш хиланза дарцап, вай партех тешам бенна йолча парти хӀаранагара бизаача боараме хьа а лийтар, хьалехарг а да цуниа тӀадиллача гӀуллакха хьалхара доагӀар, цӀенхаштта болх берг-ба партийни пачхьалакхени дисциплина толхарах, цар карарча гӀуллакхашкех дӀахача хана карагӀдийнкарашкех да хьожаш.

Парте, пачхьалакхен, боахама аппарате массаза я хул хадраш кердахарех дегӀахарен, керда болхлой цига чуйбара естественни процесс. Цунна дувзаденна ала доагӀа, хулгалдеча болхлой кадраш къахьегамхой ерригача категорешнарча, колхозхошарча, интеллигенцеш дикагӀа болча наьха чотах, практически гӀуллакхашка шоай дикал хьахьехтача вай кагирхой, кӀалхьаька дикагӀа болча викалий чотах ебаира хӀанз вай йоккхий торонаш хилар.

Коммунизм шерра хьалъеча хьашка лакхлу Советий, профсоюзий, комсомола, къахьегамхой кхыча массови организацей бехкткхами лоархӀами. Коммунистически парте, вай обществе ерригача политически системе керттерен кулгаллуи цаз ше хилараха тарра, вӀашагӀа а цох, лоттаи а тел пачхьалкхени общественнийи ерригача организацей гӀуллакхаш. Парте принципиально лоархӀаме лоархӀ, ерригача массови организацеша шоай гӀуллакхаш, шоай бакъонийн функцейи долзонел чухьа, хайррен бӀубенийи чакхдоахилга, цу организацешка болх беш болча коммунисташа гӀулакх бизаача бехктохаица лелалелга, инициативен творчествон дукхагӀа гойтилга. Парте кулгалдара лоархӀам боккхагӀа хилар в Советий, профсоюзий, комсомола, къахьегамхой ерригача массови организацей лоархӀам лакхбалар а — из а вай социалистически строй кӀоаргга демократически мӀаш хьакхоадаш бола, вӀаши кхаденна а вӀашин новкъостах ду а процесс.

Новкъостий!

Вай парте массаза а керттера лоархӀам баьб экономика, коммунистически общество хьалъяра лард на хиларах тарра.

Боахам дегӀаххуллац, доахача толамаша вайга йиш хулийт керттера социальни декхараш кхоачашде, советски наьха вӀлари боараш айбелга Ӏалашде. Доккхача даькъа экономика айарах тийша ба мехка оборонни ниъ а, массарен социализмаш гӀуллакха духьа дунен халкъашта юкъера тьаяа дегӀадоаладара вай ен йола эллинк а.

Укх шера йистедоаи вай промышлени, гӀишлошъаш организацеш, транспорт боахам лелабара керлача системе тӀа йоаккхилга. Керлача хьалаша керда декхараш хьалхашка отталу партийни, советски, боахамъ, профсоюзни организацейта. Общественни производства экономически эффективность лакхъяра бе беза болх кхи а боккхагӀа ба.

Ер кхоалагӀа шу да пхе шера планна заданеш кхоачашьяра болхлой класса, колхозни ахархоша, советски интеллигенце, мехка беррнгача къахьегамхоша тӀаӀертта къахьега.

Шин шера духьа совгӀа вӀашагӀа йоалаш 20 процент лакхъенна мехка промышлени производство, цхьанал совгӀа 12 миллиард сома мехьа продукци кхачьар мехкага. Лакхача темпанца дегӀойхал керттера доакъош — энергетика, металлурги, хими, машиностроени. Цу цхьан хана дикка дукхагӀа арахийцад халкъо леладу товараш. Толаме чакхбоахилаш латт потребление предметаш хьалу производствон производства средствааш хьаю производствон дегӀаахара темпаш гаргайоалаяра тӀаберзабаь парте лаьца никъ.

«СЕРДАЛО»

2-гӀа агӀ. 2 апрель, 1968 шу.

Толлуш доагӀа гӀуллакхаш керта боахаме а. Укх тӀеххьарча шин шера лакха дукхагӀа лакхбеннаб шера юкъера лаьрхӀача шортбоахама продукци аккхара боараш дӀадаланча мерашка хиннача шера юкъера лаьрхӀача продукци аккхара боарашан. ЧӀоагӀаяш латт керта боахама материально-технически база.

Цунна цхьана, вай кхетаду, керта боахамах лаьца яь парте ХХIII съезда а ЦК майски (1966 ш.) Пленума а решенеш кхоачашьяра ххы а дукха болх бе безаргболга.

КПСС ХХIII съезд хиннача тӀехьа общественни производство дегӀаяро йиш хилийтар бахача наьха хӀара сага сих йоахаш йола реальни доходаш 12 процентал совгӀа лакхъе. Вай промышленностеи керта боахамех гӀуллакхаш дикагӀа мел лел дукхагӀа хьеллалургьа халкъа ваьхара хьал дӀахо лакдара торонаш.

ХӀанзарча этапе экономика дегӀаядар хьахьекхаш дола керттердар — из халкъа боахам дегӀабоалабара темпаш сихъяр, производства эффективность лакхъяр, къахьегамхой ваьхара торо даим лакхъяр. Из закономерни процесс хьахьекх кьамаи бехкхол дукхагӀа хилийтар санна болча цхьана гулбаьча хьахамо а. Дагадохийтарда ах, къамаи лохоя шера юкъера лаьрхӀача 1961—1965 шерашка вайнига 5,7 процент хинна хилар. ЦӀаьта керрача пятилетка шин шера из дукхагӀа хиннай юкъера лаьрхӀача 7 процент.

Цхьабакъда, карагӀдаьннадий бе боагӀача тайпара мах а беш, вайна шарьа довза деза дӀахоа декхараш уж кхоачашдергдола наькъаш. Вай чӀоагӀаен дегӀадоаладен деза пятилетка хьалхарча шин шера толамаш. Керттера низаш дӀахо а чӀадевзаде деза къахьегама озагӀле лакхъяра, социалистически производства керригача кхоачамех пайда эцара. Ӏилма-технически прогресс сихъяра.

Шун конференце, кхьача массейи конференцешка а санна, чӀоагӀа уйла тӀайохийтан къахьегама озагӀле лакхъяра. Белгала, беррига партийне-политически балха терама юкъмоттиге хила а деза къахьегама озагӀле лакхъяра, продукце дикал товаян, из аккхарга дӀабола мах лохбара, къахьегама дисциплина йоакхе елга. Цунах латт хӀана керттердар.

Саькха дена дӀадоладенна вай мехка пхе дийнахьа болх беча кӀирага доалнага. Миллионаш болча болхлойи гӀуллакхерча наьхен хӀанз кӀирагӀа шин ди мукъа да. Цунца доазц, цхьан дийнахьчул вӀаштта шин дийнахьа салоӀаш дикагӀа а гӀойленагӀа а хилар. Бакъда, цунца дувзаденна хьега къа тӀа-м кхийттад партийни боахамен кулгалхой, моттигерча Советий, профсоюзий. Дувзаш дар шин дийнахьа салоӀалга дикагӀа вӀаштӀехьа фу дац доаккхаргдар, майзанагӀа миште хулийтаргдар из уканиӀеннига а, культурни дегӀадахара а, дераш кхедора а ахаш да. Из долча хӀана дика а эшаш а да.

Цхьабакъда, салоӀача шин ден вишаш йола йоахо а ац. партийни организацешен бохамий кулгалхошен дагӀ ца йоалийташ уйлае ела болх беча пхи ден а, производство хӀаха айир духьа царех пайда эцар вӀара а. Предприятейи урамалени гӀуллакхаш дӀахо толдара, боахама деш дола кулгах оргалдахаш толдара беча организаторски балха лоархӀам лакхбеннаб кердача хьалашка. Цу гӀулакха йоккха инициатива йолаш хулга эш партийни организацерен боахамий кулгалхошерен. СихагӀа къестаде деза пхи дийнахьа болх бу кӀира долча хана къахьегам вӀаштӀехьбаккхарца дувзаденна дола керрига лошаш. Цу хьакъехьа укхаза дийнар делегаташа, хийса а динар.

Партийни организацей балха боарама, идеологически балха боарама мах бе беза эттара хьалха производствени заданеш кхоачашъярга хьежжа, къахьегама озагӀле лакхлуш хиларга хьежжа, къахьегама дисциплинагарча хьалага хьежжа, массе тоабарча вӀаштӀехьханацараьтта а кегаьнтта а духьала кашар боандаш къоаса лоаттабой а хьожаш. Деши хьалхьле лелае еза, саьхетаме къахьегама общественни гӀуллакхаши ца хийча коммунистически кхетам хила йиш йац, аьнна Ленина указаненца. (ДӀахадаь тӀехьаш тох).

Коммунистически сахьетам деши чӀоагӀ а беш, кийса цхьана тарье еза къахьегама материальни моральни стимулаш. Социализме уж вӀашагӀа хьал ца а латташ, цар шоайла дӀалоха кхоачашъю. Вадара йола сретство хийна Ӏан вайнига къахьегам. Из советски наха духовни эшар, обществана хьалхашара цар сийлахьа декхар а хийна хӀаьттам латт. Цудухьа хорцахьа хуйтар деза хӀана материальни бехам тӀабахийтаран дӀалахьрхӀача, из къийсейтар советский сага дегӀайоало.

Советски къахьегамхо — из а вайнига производства йоахьайна бола да. Цул дег дӀа шин цех бахьан, шин предприяти бахьан, айзелской марка сий бахьан, шин колхози сийхоли бахьан. Къахьегама хьиндро хьабу промышленностерен керта боахамерен турпалаш, хьагучайоах ахьа керда формаш, сийлахьа почиша, инициатива. Дукхьах къахьегамцарча сахетамерча гӀуллакхашта хьакхьох советски къахьегамхой кӀрдейро дегӀабакхха хилар, партена, коммунизма идеалашта дег тӀера чӀоагӀ-гӀа мутӀахьа хилар. (ЧӀоагӀа, дӀахадаь тӀехьаш тох).

Партийни организацей, кешайоахоа, радио, телевидене, кинна, ерригача вай идеологически учреждеией юкъах сецах латт кьийча, из латт, къахьегама, къахьегамхоша керди вӀаведадьча гӀуллакхий, инициатива сий тӀа-тӀа лакхагӀа боараш тӀа доахаш айдарах. Къахьегамхоша коммунистически гӀуллакх хӀара бахьаелча ламалий боараш кулга вӀаштӀехьаккхарах.

Болхлой собрании лоархӀам лакхбаьа бареба. Цига духьа деза производства, къахьегама дисциплина вӀашагӀъяра лоархӀаменгӀара дешаш. ЧӀоагӀа церхаьбаш хила деза болхлой собранешка тийина предложенеш. Правила а яь дӀаеттаде деза болхлой собранеши тийина предложенеш министерства вӀашагӀъеттикхьа, царех практически выводаш ихгӀа, цу хьакъехьа йоагӀаш болча коллективашка хоам белга.

Новкъостий!

Укх тӀеххьарча шерашка партийни боахаршйи органаш бобида боллы чакхбьахкхаб производства эффективность лакхъяра, цул кхоачамех бизаргӀа пайда эцара. Цу балхех, шедо йоамашаш, кӀезига пайда баьннабац. Цуьна хьаьна къаьст-къаьстача предприятешка кӀона а кхоачамбоалаш пайда эцаш оборудованех, дукха болхи ца йоало хахьа. Из, массаа магарра. Москве а лаиш да. ХӀаьта вай ца тервал ца деш тӀехьдуьла йиш а яц.

КӀезига хӀана дьмдац фондана лха хьалур алсайдаиккар духьа а. Укхьа а цига дина результаташ я вай. Нагахьа санна, массала, тӀаккача пятилеткаца хийейча. Цхьабакъда, анализе хьахьоних, нагахьа санна керттерча производственни фондех пайда дикагӀа эш вай Ӏохалой, нагахьа санна керда объекташ шоай хинахьа эксплуатаце дӀалухга вай Ӏалашдойи карма эксплуатаци нийсагӀа яра дезанза зарзоаца хьалаш хулийтен, нагахьа санна Ӏилманех техникаиех керда карагӀдаьннараш практикана юкъейтуьхье общественни производство эффективность айлатара деза айара цел оши торонаш йолаш вай хилар.

Из долаш хӀана кхетаде зенхарийна я партийни организацеш. Цхьабакъда, из партийни организацей гӀуллакх хинна ца Ӏеш, эттара хьалхарча арсӀанна министерствой, экономически, плановойи, снабженчески органий, берригача вай специалистий гӀуллакх а да.

Вай халкъа боахама массам а йоалаш йолча производства цу тайпара йоккхийча масштабашка боккхача лоархӀаме хул продукце дикал дӀахо лакхъяра проблема. Из дош наларре ца доашхаш дуьна мукъабе сена, хӀана хьана беррнгача наьхагатара, беррнгача коммунисташа кхетаду из фу хилийта да. ЦаӀ аргда аьа, нохлагӀча продукце — автомобилаш, тракторах, хийтателаш, станокаш, барахьаш, кога гӀирс из хуле а — дикал лакхъяро тоъал дукха дӀча кхоаде наха дӀадехараш дизагӀа кхоачашен вайга йиш хулийташ хилар. Из ше шаьера а, вай товарий конкурентоспособность кхы а дукхагӀа лакхъел арахьарча рынкашкара Советски Союза позицеш чӀоагӀъен еза хилга.

ЙоккхийӀа халкъа боахама проблемах цаӀ я капитальни гӀишлош хьалъяра проблема. Дукха да вай хьалдеш дола гӀишлош. Доккхий толамаш да, цхьабакъда, кӀезига дац кхоачамбоалараш а. Ерригаш хила гакна а вай хӀана а промышленни объекташ санна, кхтта культурно-бытовой, социальни учреждениш а хийахьа эксплуатаце дӀателаш йола оттигаш. Моттигаш а средствааш дӀа-хьа йийнъа ухийташ, проекташ а уттавой, хьарк хьалхьа кхоачамбоаларш лелаш.

Дукха да Франци Централь-ни Комитетан Министрий Советан сецах тӀанйица капитальни гӀишлош юкъраница Ӏалашдара ше лелача гӀуллакхий хьакъехьа. ГӀишлошъерешта йикка доакха новкъостал ду. ГӀишлошъереш — из а советски болхлой класса йоккха отрга. ДукхагӀча цакъа холача хьалашка бу из болх. Партийни организацей декхар — йоай хьалбеча боахама из лоархӀаме участок шоай тӀаьхьожама кӀал лацар. Капитальни гӀишлош хьалдара гӀуллакх ал критика яь из Ӏеш, из сихагӀа толдара цунна практически новкъостал де а деза.

Дувзаназ дергдоацаш ххы цхьабакха деш а да. Вай заманахьа — Ӏилма-технически революце заманахьа — экономика дегӀаххуллача тешаме толамаш даха лоаххӀамерча хьалех цаӀ да Ӏилманех техникаиех карагӀдаьнараш производствана сихагӀа юкъейхалар, кхыча мехкий, цу хьахьа технически прогресса гӀуллакха вайнайне хӀамаш кӀезига Ӏоадаяза йолча социалистически содружества мехкий а Ӏилма-технически опытах пайда эцар.

Москве а Союза юкъара ерригча министерстваш Ӏилма-технически прогресса хьалхара бокха бехкетохам тӀадатт министерстваштан цар партийни организацештен. Министерстваш организационно вӀаштӀехьъяхара ба чакхьяйнай, хӀаьта цар балхера доагӀар дизза хьалеха дезо да хьа а кийчай. Министерстваш эттара хьалхара арӀанна бехктохаме я промышленности доагӀаш йолча эволюцийерча технически боарама хьалхара.

Москве бола беш я Ӏилмай Академ. йоккхий Ӏилма-тохканен проектни институташ. Сихъеш эффективна къестае еза цар актуальни Ӏилма-технически проблемаш, дика творчески наькъаш лела деа, практикана хьалхадьнна аха ен. Тьые ен, нагахьа санна миштта хьача новргдале, производство эргайоахаш тоаь йиш хулийтаргӀоба Ӏилма-технически заьел — промышленноста керттерча доакъошта эттара лакхагӀа боло рубежаш Ӏалашъа ем.

Парте лакха мах бу Ӏилма болхлой къахьегамна, шаш ше дар ду из толаме дегӀаххуларо. Ӏилма эффективность дӀахо лакхъяра, производстване вур бухьаш чӀоагӀбара эша гӀуллакхаш хӀанз вӀаштӀехьвоалаш я Центральни Комитета Советски правительствон.

Вай, бакъдар аьлча, кхоачамбоацараш а за Ӏилма цхьалоала доакъош дегӀахкхуллачӀ, дукхача Ӏилма-техника учреждени балха тӀа. ХӀаьта керттердар — Ӏилмахоша гучадаьха дукхаа керла хӀамаш, технологера керлай производственнай уйлае юкъедахилга дахалгда дӀадахаш болча. Ер болгага дерда дун ен. Цхьабакъда, новкъостий, наьхал укх тайпара а кийсалу пайда эцаш. Ӏилма-технически боахах лоала хьача, къаьст-къаьстача боахама хӀахьха а бохь ших бол вай мехка а социализма хӀача Ӏехтахьа а Ӏилма-технически уйлаи карагӀдаьннарех. Цу цхьан хинна уж цах тӀех цах бо-тӀеро бо-капиталистически дунен тӀа Ӏилманен техникаен карагӀдаьннарех.

ХӀаьто фактана тоамбоахачох, дукхьал социализмо, бохам кӀезигӀа лехайара Ӏалашъю Ӏилма дегӀадаладараш ерригача общества духьа Ӏилма-технически прогрессах пайда эцаран эша хӀанха ца хиннача тайпара йоккхий тороӀаш. Массаленга а довзаш да советски Ӏилмахоша космоса, планеташта юкъера хьеса орг каварзахра, ядерни физика, математика, кхьча лахдерча Ӏилмай ӀаьтагӀо гучаяьла йоккхий хӀамаш. Вай Ӏилма, вайиаренна долча социалистически мехкий Ӏилмахоша Ӏалашме дукха хӀана дахь производства тайп-тайпара доакъош эргалаьха толдара, эттара хьалха металлурге, химе, электроника, телемеханике. Кхетадеш за, советски Ӏилма массаболча гӀуллакха а ерригача участниена а белгала эттара хьалха латташ хилийтар духьа кхоачашде дезаш дола доккхий декхараш хӀанз а вай мехка Ӏилмахошта, конструктораша, инженераша хьалхашка латташ хилар. (ТӀехьаш тох).

Сихеи пахалдеш дегӀаухача социалистически мехкий экономикана, ерриг а социалистически системе тӀеххьайна доккхийча толамашта юкъе къаьстта а ньаьра хьагучадуьл доарахлургдоахаш дола капиталистически система айдаш.

Дагадоххарах аьлча, вай Ӏилмахоша, пропагандисташа дукхагӀа уйла тӀаяхийта йиш ер хӀанз капиталистически дунен тӀа ерраш латтачен цунна хорш йоладьчен социально-экономически а политически а процессашта анализ яра.

Капитализма экономика шайн лоархӀамегӀарча доакъошка — Англе, ВӀашагӀкхийттача Штаташка, ФРГ — хӀанз шӀенхашта халони Ӏуьнаш я. Уж низаш нийсъенна яц. Уж цийтьнй хӀажезла хьа дунен боахам, эттара хьалха, США дегӀа мел цхача хана. Цу халонаша хьахьих капиталистически экономика тӀа-тӀа мелхуш хилар.

ВӀаштӀехьйоаш дегӀанза ца ерш тӀа а кегаенна хилар. ТӀом чакхбаьнначул тӀеххьагӀарча хана капиталистически дунен тӀа производствон торговли лакхъенна моттиг хинна. Из факт я. Цхьабакъда, буржуазни идеологаша гӀуллакх гойтача тайпара, капитализм «хьара хьанаах механеттоттадар дац цул хилах». Из хӀанзарча Ӏилма-технически революце бахкалояшца дувзадена да. Лакхьядар нетте хӀанз хӀаттал укх тӀеххьарча тхьаьъ шерь шера йоаш мел хиннарех йоккхагӀа йолча кризисаш ца йоахар.

Кризисан аьланеш капиталистически системан лоазонея чухьа лераца а чулдаш хьахьох хӀанз арайча валютно-финансови кризисо. Дукха да йоаццаш девальваци вай английски стерлингий фунта 14,3 процента. Цу доаьше лоархӀам бессорбо пахаметтоа дунен халкъашта эккерча ерригача расчеташка 30—35 процент лакха лоалаш английски фунт хиларах. Цхьа бахьан лоаьцш бу фунта тӀеххьа шоай валюта цул 25 совгӀача капиталистически пачхьалхонаша баббаь хилар. ХӀана эргӀа цхьачӀ малорча аьлча девальвацо йоалинца долча американски валюта. ТӀом хьалехьа хиннача боарамаша нийсдича шоакей ахахаш, кхоаеш лолбенна цул наз. Цу хьалашка тервал ца а йиш ва капиталистически системан кӀоарттача экономически кризисий тоэмаш. ХӀанзе а цу вайна хьабе болх бонна цах Америка, Англе, Франце, Итале, ФРГ сихха бебам хилар. 1968 шу доладуш цу мехкашка 6 миллиона сагара дӀакаьрчар уж. ХӀошта цу инфляцита тӀехьанна — йийца цах, цахьа тригадеш. Капитализмах айцаш доаххаш хилара тешал деш дац из? Цу хьахьехьа йиза ча оазаца дуьна деза вай, новкъостий, хӀана аьлча из — бахьан, идеологически къовсамена дегтешаша дола гӀора. (ТӀехьаш тох).

Новкъостий! Городской комитета отчетни доклада тӀа, делегаташа дахча къамьалашка чӀоагӀа уйла тӀахьхийтир марксистско-ленински теори Ӏомадара дешанта, идеологически дешанта. Из нийса да. ХӀанз ера идеологически къовсам латт. Цу къовсанера фронта довзаш цу, вай лаьш, гото социализмаша капитализмаш юкъегӀолла. шоайла вӀашагӀхьал латташ общественни шин системана юкъе гӀоала дар.

Махьлхашйхалаьа довзи дола истериш кхадийнаш ма боацаш а духхьал хӀа а отта социализма дуненга тоссаш да меонпхьалш а йоалда социалистически мехкий арабино-политически пхьоагӀе мелье гӀерт. Цу гӀуллакха керттера кар гӀортохдаргба национализмически ревизионистски элементех.

Доаццаш аьлча, вай хьара идеологически къовсам — из классови къовсам нарагӀа ханс ноиса. Цига хила йиш йац политически бе-бохха ца хетар а вас-весаность а. Новкъостий кхоачаша хагахьа вайнаса хьалашка кентралараш нейтрализм лаелга. Вай парте массаза а тьалатьахал йоадоге хьалкъа шоаьор захулга тхаа йиш ца хилар, пролетариаташ буржуазни юкъе классови нащар хила йиш боахаш во нора. (ДӀахадаь тӀехьаш тох).

Вай идеологически противникаша кхетаду, советски обществе морально-политически цхьаьнагӀо шоашка пельзаур ца хилар. ХӀаьта а, буржуазни идеологаш советски наька къаьст-къаьстача группий сахетараша ерр лоанцара аьлча цар класс...

сови кхетам аьрхӀбаьлар догвоалаш ба.

Империалистана вӀашагӀъяхнача доккха тайпара антисоветски организацешен службаши лех моральни овкӀеа бочар, хьаь, политически кхетам кийбаха йолх цах. Цхьаза шар цхарой ду лаьш шоаш хестейелга хетам. Льхен духьа къахьегамхой а ца хозийтаж, кьахт долча политически тешаме йоццича средствашца тарда ду чӀоагӀагӀа шоай шин дӀахаззийта кийча бола цах, вай идейни противникаша хестабелга лагаза а ца тетам. Советски общественносте чӀоагӀагӀа бехке ду дукъала кхьачача хуйлар вай къайлагӀа лелаяр кхьи залош болча наьха эхера гӀулакхаш. (ДӀахадаь тӀехьаш тох). ТаӀзар вертанлахарга зача дег тац дӀахьадаред. Цуьна къайта тешаш ду къахьегамхой дукхача пиеьмошна а Москверчен кхьача, горозашкарчен дукхача предприятейи учреждеиейи болхлойи гӀуллакхерча лаьхен собраней резолюциешна а.

Империализмо мехкарча вай мостагӀий Ӏалашмате чӀоагӀа тӀалатаи дунеалу интеллигенце къаьст-къаьстача никалашкара гучадуллача идейни кхетам лакхбалашна долча гӀуллакхехи делалахи. Цу гӀуллакхех пайда эца гӀерт империализма социализма дунеина духьаларча идеологически къовсаме шоай аьттув бакъхара духьа.

Массаенна а дӀахоалда, советски культуран искусствани деятелаш, вай мехка ерригта интеллигенция а санна, массаза а шоай халкъаца цхьана, Ленина партенца цхьана хинилгеш, болгеш, хургбалгеш. (ЧӀоагӀа, дӀахадаь тӀехьаш тох). Советски интеллигенция вай революце байракха тешаме массара хила а хиннай, хур а я. (ДӀахадаь тӀехьаш тох). Вай моастагӀий цӀаккха а вӀаштӀехьзаргдац советски халкъен цуи Коммунистически партеи йоаргӀьяла цхьагӀо — коммунизма сийлахь-доккха гӀуллакх бахьан долаш лаьттабеча къовсаме вай мел йоахача кеталлоний тесаш а хинна латта цхьагӀо мелье. (ДӀахадаь тӀехьаш тох).

ХӀара коммуниста, хӀара советски сага дика хов, вай Даьхен низ, боахам дегӀаххуллачен мехка оборонни йиз чӀоагӀдеччен вай доахача толамий лард цу цхьоагӀонах латтилга. Из сийлахь-йоккха лард — незабиашкха долча социализма мехкашцара. ерригача дунен тӀарча коммунистащеро вай лоттагӀа чӀоагӀа хилара лард. Из цхьоагӀо—империализмашца доаттабеча къовсаме бохаргбоаца вай низа. Из цхьоагӀо — дерригача дунен тӀара машар бахьан долаш лоаттабеча къовсамерча вай толамий хьаст. (ЧӀоагӀа, дӀахадаь тӀехьаш тох).

Новкъостий, идеологически балх вай бувзача хана, эттара хьалха вай уйла из шоай кагирхой кхебара. Из — доаккха, ерригача парте юкъара, ерригача пачхьалкхен юкъара гӀуллакх. Маларра аьлча, из да вай обществе дӀахо дегӀаяхаца доа.

Вай кагирхошта хов, къахьегам хьаф фий, къахьега хоиш къахьегалургдолаш ба уж. Вайна гу уж мехка хьалдеш латтача дукхагӀа йолча тӀирсашка, электростанцешкеи заводашкех, кхашка а хьайбаш леладеча фермашка а. Ӏилма-тохкама институташкей лабораторешкех. Дешара занятеш практически къахьегамца вӀашагӀъоалар хилмад гӀишлошъа студенчески отрядаш вӀашагӀйохкараши кхьача пайдаерча гӀуллакхашка студенташа дакъа лацарахи. Из дика традица а хинна дӀаьттал вайнига.

Коммунизм хьалъеш латтача хана тӀа-тӀа лоархӀамегӀарен бехктохамегӀарен гӀуллакх хулаш доагӀа кагирхой политически Ӏилма-технически образованех.

Советски Ӏаьлан даьннача хьалхар, ча дешарашка Владимир Ильич Ленина советски кагирхошка тӀахьехач дешь—деша, деша, цӀаьха а деша. Цу тӀахьехама йокх душ Советий Мехка бола бух потарен кагирхой — вайна массаенна а йоаьтта дага ма доагӀий из-м — ликбеза занятешка, курсашка, рабфакашка бохабелар. Цар Ӏомайора шоай хай революце баррикадашкеи граждански тӀема окопашкеи мостагӀчах латаш аьха идеаш, Ӏомайора марксистски хьекъал дайлаш, коммунизма абат. ХӀаьта а цунна шыбана цар кхетам социализм хьалъяра хӀанза аргӀоама юкъхьаниара Ӏилма-технически знанеш а.

Кагирхоша образовани эцара йола торонаш хӀана боарам боацаш йоккхагӀа хиннай, цхьабакъда, цунца боарам боацаш лакхденнад общественни политически сахетам бола, бекъовиц идейни, кӀоартта образовании, квалифицированни болхлой эшилга а.

Вай дешошка цӀаккха а ца хилча тайпара йоккхий я кагирхошна цахадлаш хӀойртон марксизма-ленинизма Ӏилма Ӏомадара, марксистско-ленински теоран вахаре ерригача чолханерча процессашкен вай обществе дегӀаххуьйлачен шерра юкъейкахьара йола торонаш. Вай дешошка нахара деррнгача доакъошка, тӀа-тӀа чӀоагӀагӀа юкъе доагӀаш латт Ӏилма. ХӀанз нагахьа хац электроникен кибернетикен юкъейоалаш, биохимеен квантови физикаен карагӀдаьннарех, хӀанзарча Ӏилман знаней кхьча лехкаленех пайда ца эцаш дегӀаухаргдар дьнна хеталургдола промышленносте доакъош.

Уж лакхаденна кьараерше ела вай кагирхоша. Советски кагирхоша марксистско-ленински кхетам бохара кахадааш йоахо а еш, вай йоахо а еза моаьнка хьайкхьача массен коммунизм хьалъяра практически декхараш кхоачашде цар тӀаерзара, хӀанзарча Ӏилмано карагӀ йола ззанешек советски наьха гӀуллакхта пайда эцара.

ХьинарегӀа юкъеухна бола кагирхой Ӏилма-технически творчествона. Вузий предприятейи партийни, комсомольски, профсоюзни организацеша шерра бола дӀабоалабе беза дешара заведенешка, заводашкен фабрикашка, совхозашкеи а колхозашкеи а вӀаштӀехьъеккха мехка болча Ӏилма керда карагӀдаьннарех а цу производствашка юкъехкахьарах а кагирхой юкъе ца Ӏилмай кружокашка чубара. Цу юкъе доккха дакъа доацаргдола дахьа доацаргдоацаш вӀашиш да вӀаштӀехь Ӏилмахой, профессораш, преподавателаш, вай беррига Ӏилман болхлой.

Из лоархӀаме декхар да, новкъостий. Деш дола къонахий, хӀанзарча Ӏилман техникай вахкаленаш карерзара тӀехьара кагирхой белгала массови бахам вӀашагӀболаба. Хьахьехьа да. Политически кхетам лакхбенначаь, кердагӀча Ӏилма-технически знанешца нийсбеннача кагирхошна ххы а берзатегӀа воадиэра дайга цац йиш хурга коммунизм хьалъира да дерригача халкъа юкъарча гӀуллакх юкье. ХӀаьта парте вай декхар лоархӀ вай кагирхоша — йоатача болхьоаш колхоххошен. Советски Эскара а Флота а бӀуххоше, вузий дешархоша мехка общественни политически вахаре тӀа-тӀа шерагӀен хьинаргӀен дакъа лацара лелла хӀана делгах. (ДӀахадаь тӀехьаш тох).

Новкъостий! Укх деношка вай мехка а ерригача дунен тӀа а белгалдаккх гениальни пролетарски писатель, Ленина доттагӀа, къахьегача халкъа ирза бахьан долаш къовсам лоаттабаь Алексей Максимович Горький ваьча дийнахьа дена 100 шу дизар. Шоакха а лерийоацача цун художественни образаша, къовсамах йизза йолча публицистика, цун ерригача боарам боацаш йоакхача тӀехьалено вай сийлахь-доккхачч гӀуллакха аьттув бох, из дийнал волча хана а санна хьаз бола хӀалаш етт Советски мехка моастагӀашта. Сийлахь-йоккха гуманисти революцера хиннача цунна дагахьа говза хирнай капиталистически строй, хьагучаьхьай моттийг, ши духь хӀалаш лелайеш йола цун юкъмарам, хьагучадаьхьах империалистически, фашистски идеологе моллагӀа а гӀуллакхаш.

Горьковга дика хийттад Советски мехко ниа бола гӀа боахам, цо дешхал даьх шоай кхела вай а хинна дӀаьттача болхлойи ахархойи творчески генех. Цо вайкагирхой Ӏомабаьб къахьегама позам бӀавтиго, къахьеганца бурлабеина, из дукхабезаш хургбахча тайпара шоаьта кхетам аца. «Къахьегам дукхабезаш хила,—льхаз цо, — Къахьегама — коллективни, бартбайнача, паргӀатча къахьегама кхоо вечча тайпара сийлахь-доккхен хьакъал долаш цхьанна а къача кхоо воа сага». (ДӀахадаь тӀехьаш тох).

Вай художественни интеллигенце, тӀехьаденна горьковски традицеш а лелош, шин творчествоца советски сага уйлаш йӀаьхий ю, дикка за йоалаш дӀалахача тӀема дешой тур-гӀалаши тахан халкъа къахьегаме карагӀдуаьла дешалера гӀуллакхаши тестаду, вайна хийра йолча идеологеца машар хургбоаца цхьекоа тем.

Миллионашта бахкаьца дош луши къовбалдени за писателаша, художникаша, искусствай беррнгача деятелаша хьакхелла дикагӀа мел дола хӀама. ХӀаьта идейно-художественни гӀуллакха овала, кхачанна йола произведенеш гучальнача хана, хӀаьта цу тайпара произведенеш, моаза накарра, хьалдете а, вай литературе а, кино а, театре а хӀалаш а, тӀаккха советски наха чӀоагӀагӀа, дизза кхоа дехаш мах бу цар, хӀамай шоай йоалча тайпара цӀераш а йоахаш.

Творчески аьттув ца балараш долаш дер тӀара юкъарен гоиадаьа дукха къамаьлаш а харцахьара уйлаш а йолалу. Вахаро къахьех, творчески союзашен партийни организацешен принципиальни никъ лелабеча, кхоачамбоацарех новкъостахьа гуча хьаеи хуххьалец дуоцача моттигашка толаме творчески болх бара дика хьелаш тулаш хилар.

Мах баь вона хана яь Сийлахь-Боккхача Октябрьски социалистически революце 50 шу дизарца дувзаденна парте чакхбаьккхача бокхача идеологически балха. Цу балха дукха керда лоархӀаме формаш хьалхийнай Москверча партийни организацешка а. Нийса гӀуллакх да кхыча партийни организацеша а санна, цу белгалдаьннача деношка шоаш Ӏомаь опыт вӀашагӀтохачен чӀоагӀъечен московски коммунисташа дер.

Дукха за йоацаш реконструкци яьча Одра хиача ги тӀа хилача укх тӀаьно вӀашагӀъоазайолийт Полыпен Чехословакин. ХӀара денца цу тӀа гӀолла тӀейбура Чехословакин шоаш болх беча моттиге бахха ваха польски пачхьалонна йистерча поселке бака 500 сагара совгӀа нах.

ЦАФ—ТАСС Телефото.

ХӀанз вай мехка кийча ю К. Маркс ваьча дийнахьа дена 150 шу дизари В. И. Ленин ваьча дийнахьа дена 100 шу дизари санна йолча вай партена а беррнгача коммунистически боллойи боамна а лоархӀамерча событешта. Цу сийлахь-доккхийча денош шера йоацаш керда айдерга да парте дерриг идеологически хьинар, керда лоархӀаме этап хургьа царех марксизма-ленинизма йӀаьхий тӀехьале карагӀбазача, вай революцени хьехам дӀахо творчески дегӀабахара.

Уж довза шера белгалдоахарга вай мехка доазонел арахьа а, дуненна дерригача коммунистически бодамо. Вай кӀоаргга дог тийша да, коммунистически боамма, ерригача интернационалистически мехкий цхьоагӀо марксизма-ленинизма чӀоагӀача ларда тӀа чӀоагӀъургйолаш, хӀаьта, вай моастагӀий мел чӀоагӀа эгӀаьухе а, кхоане Маркса - Ленина сийлахь доккха идеяшта хилараш, кхоане коммунизма хиларех! (ЧӀоагӀа, дӀахадаь тӀехьаш тох).

ТӀаьа новкъоста Л. И. Брежнева конференце делегаташка хоам бу 6—7 марта Софе хиннача Варшавски Договора юкъе дакъа лоацача пачхьалкхений Политически Консультативни Комитета заседане хьакъехьа а хӀаьта кхтта укх шера 23 марта Дрездене социалистически ялх мехка вежарашка йолча партейи правительствайи делегацеш вӀашагӀкхетара хьакъехьа а. Конференце делегаташа, массаре а цхьатарра къобалдеш тӀалийцар из хоам.

Шин къамаьла чакхдоалаш новк. Л. И. Брежнева аьлар:

Новкъостий! Вай лах вай мехка — социализм котъаьннача эттара хьалхарча мехка, вай партена — Ленина сийлахьа партена, общественни прогрессе хьалхадаьнна долача вай беррнгача халкъа боккха бехктохам тӀабуллаш йолча хана а хьалашка а. Болхлоша, ахархоша, интеллигенце — беррнгача советски наха кхетабу из бехктохам, хӀаьта шин участке хӀаране къовсам лоттабу вай сийлахь-йоккхийча Даьхен низ чӀоагӀбар духьа.

Мукъаь сона, новкъостий, Центральни Комитета гонахьа айхха кхетаенна йола сийлахьа столични партийни организаци дӀахо а КПСС ХХIII съездо хьалхашка оттадаь коммунизм хьалъяра декхараш толаме кхоачашдар духьа доттабеча къовсаме хьалхалаттаргхилараш ю йортийна хилар дӀадаь. (ЧӀоагӀа, дӀахадаь тӀехьаш тох).

Мукъаба сона, новкъостий, дӀахорча балха тӀа доккхий толамаш лаха лоаш йоала, конференце делегаташта, беррнгача московски коммунистаьта цӀаьха а дег тӀера доала бакха. (ЧӀоагӀа, дӀахадаь тӀехьаш тох. Берригаш хьалгӀоатт. «Ура», «Даьхьала хийла КПСС!», «Вай парте ленински Централь-ни Комитета— новкъост «марша!»,— аьнна мӀогӀара доатт).

* * *

Парте городской комитета отчетни докладах лаьца йоаленача преникна къамаьлаш деш, конференце делегаташа массане а цхьатарра къобалдора КПСС чухьара а арахьара а политика, ленински Централь-ни Комитета дег тӀара баркал йоалар, из къамаьл деш новкъоста Л. И. Брежнева Московски партийни организаце балха боккха мах барах. Ораторанша Централь-ни Комитета дош лора московски коммунисташа шоай беррнгача низаш коммунизм гӀуллакх баьхьаи долаш лоаттабеча къовсама дӀахо а хьатергхиларах.

Юкъера дош оалаш къамаьл дир КПСС ЦК Политбюро членалда кандидата, парте городской комитета хьалхарча секретара В. В. Гришина.

Конференце ше тӀалийцача резолюце тӀа столица коммунисташ, беррнгӀ къахьегамхой тӀахьийкар тӀеххьайна йоккхий событеш — Ӏилман коммунизмана лард елла Карл Маркс ваьча дийнахьа дена 150 шу дизари В. И. Ленин ваьча дийнахьа дена 100 шу дизари социалистически яхь дӀахо айарца, коммунизм хьалъеча, пхе шера план кхоачашъеча керда хӀамаш карагӀдуларца белгалдахара.

Конференце дакъа лаьцараша чӀоагӀа раьза а хинна тӀалийцар маршал луш КПСС Центральни Комитетага дохьийта письмо.

Цу тӀехь КПСС Московски городской организаце XIX конференце болх чакхбаьккхар.

(ТАСС).

МАССАЗАРЧА КОМИССЕЙ НОВКЪОСТАЛЦА

1967 шеран март бетта юьттигерчу Советашка хоржамаш хиллачул тlехьагlа къахьегамхой депутатийн Сунженски районан Совета исполкомо теркам дукхагlа чlабаьхийтар районан, станицийн, юьртан Советийн органиссем балха. Ниги, хан-хаднаьлла юьртийн Советийн председателашнийн секретаршнийн кийн кеа семинараш а еш, лувц къахьегамхойн жалобаш къастаран юьттигерчу Советийн исполкомашна болх мисша бу, халкъа образоване хьакъера исполкомийн деккараш, организационно-массови балха деш, хlаьта иштта «Къахьегамхой депутатийн юьртийн поселкайн Советийн балха хьакъехьа» КПСС ЦК-ас баьча сопанта хьежжа исполкомашта хьалхашка иштта декхараш а хьажараш а.

Района Совета исполкомо юкъ-юкъе шеи заседанешка лацуьгl юьртийн Советийн исполкомийн председателаша телача пар балха тайп-тайпарча дешаех йолча отчеташка.

Масала, хиллийгlар юрт тоавра тlайийна социалистически декхараш кхоачашдара дешах лаьца Ассиновски юрта Совета председатела, харжархой декхараш кхоачашдара дешах лаьца Орджоникидзевски станичин Нестеровски юьртан Советийн председателана лаьца доклада, кхыччарга.

Юьттигерча Советийн балха тlа дукхагlча доархlаме хулаш йоагlа массазарча комиссеш. Экономика, быта, культура унахlисво доаьара дакъе массе тайпара дешаш дуьцlча дакъа лоаш пу комиссей членаша.

1967 шера декабре райсовета массазарча комиссей председателашца совещани йир, балла планаш уттаеча новкъостал дар царна.

Массазарча комиссешка кlане хьнаре дакъа лоац райсовета сессеши исполкома заседанеши хьалийта дешаш кийчдеча.

Хьнаре болх бу Орджоникидзевски станичин Совето торговлей общественни кхачани дешашта вlашагlъелла, депутат И. И. Баломыцева керте латтача массазарча комиссе.

Пу комиссе заседанешка соахка кхоазе дийцад станицерча торговле хьалах дола доаш. Комиссе членаш активаца цхьана ткъа санна дукхаза а хьийжаб кlхархоашка товаршийе, колхозни рынке граждански оазовш сбор шийса гулбой, и. кх. дl.

Станицерча торговле хьалах дола доаш соакха август бетта дийцар юьрта Совета сесси, цига доклад йир цу комиссе председателас.

Станица тоаврей цига гlирраш хьаьдарен гlулакхашка хьахьаш йолча цу Советерча массазарча комиссе пак оарцагlбаьхар станица тоаврех балхаш чакхдахаре. Iама гонаьх гальаш огlай. «Орленок» яхача паркхе 786 га огlай, станица сулиенашта пацьхьаш тоалхья — иштта да цу комиссе кхоачашдаьча хуьхкача балхех цхьанараш.

Шоай къахьегамхой балха юьттигеш тоавра дукха балхьаш аьь Карабулакски поселка, Серноводски, Нестеровски, ЧемалгIарча, Эрштерча юьртийн Советашкарча шоай юьттигаш тоавра дешаьига хьежаш йолча комиссеша. Цу Советашкарча массазарча комиссей председателаша исполкомий сессешкех заседанешкех дуна уьттаьхьа юьртан тоаврах доаш.

Боалладьхьа дарсхан Ассиновски мотсовета (председатель — депутат Буханцев) культпросвет балха йолча массазарча комиссе дика болх беш хилар. Аьхха из комисси юьрте а йоалаш агитбригада ухаргья колхозий кхаьна, станаьша, бригадашка. Комиссе членаша дакъа лоац клубай балха юкъе, самодеятельносте. Цар кора художественни самодеятельносте 7-ча республикански хьаьара лауреат яха цlи еннай. Телевидене гlолла шоаза концерт хьекхах хоро. Болх дика бу ЧемалгIарча юьрта Совета (председатель Д. Хачубаров) юьртбоахама гlулакхашта йолча массазарча комиссе. Цу комиссе членаша хьнаре дакъа а лоацар юрта Совето кхоачашйир хьайбаш продуктан кийчъяран палаш кудьярен план.

Сунженски района арригача юьртийн Советашка, хоржамашта хетаьча собраницка харжархоша дейна деррига наказаш хьалlашагlа а тоха, уж кхоачашдергдола къаькъаш белгалдаьхар. Царей дукхагlа дараш хlанзе а кхоачашдаьха. Масала, Орджоникидзевский станице хьаьхьай тика, столови.

Харжархой наказагlа Серноводски кхача юрта хьалхьай юкъера школа, станови. Троицки станице беода продовольственни тика хьабийллай, библиотека хьахьай.

Хьалхь йоалаш дар Нестеровски станицера банни столовни, Эрштера берий беши бани.

Багъахьара гlулакх да райисполкома юьртийн Советийн исполкомаш шоай балха тlа активах ког гlортагlа еш хилар. Районе вlашагlъела а ехна, болх беш я халкъа дружина, поселкостий судаш, улицашкарен зайцоастойн комитеташ, кварталий уполномоченнеш, цхьараш садна бода дукхаа общественни организацеш.

Масала, районе вlашагlъеллай хайтоаной 33 комитет, царех: 19 школашкен юкъе дерна 600 гаргга саг а волаш 14 комитет берий бешашкен. Цу комитетий членаша дакъа лоац дешархой дешарехи дисциплиноахи дола дешаш хуьцача, всеобуч фондай дlа-тоха оьхаьча.

Дика а цхьа чlоагlа эшаш а доаа гlулакхаш дукха цу райисполкомий штате йоацача отделаша. Уж уххаза цхьаь я: оргинструкторски, социальни lалашон, торговле, коммунальни боахаман цlагlа зиа гlулакхаш дарен, гесдоходашта инспекцы делаяза.

Общественностах хаьа гlортаьта а еш цуцца дага а юьлаш, цар новкъостал цу халкъа Советашта тlадехка декхараш дикагlа кхоачашдара.

Массаза а болх беча хуьккача комиссей практико дог тешалелаьш хьаькх цар шоай инициатива наха юкъе беча организаторски балха тlаерзавча хана Совета балла юкъе цар мел доккха дакъа лоац. Цхьабакъда, кlеззига ма исполкомий заседанешкен Советий сессешкен дуьцаш дешаш кийчдарца, цига доклаш ера шоай гlулакхашта тешам бе йола комиссеша.

Кхоачамбоацараш дlадоахилген комиссей гlулакхаш тоаделен дукхача хьале Советий исполнительни комитетах тийша да. Хlара исполкома декхар — хlара дешна комиссей гlулакхаш торкалдр, цхьаьна царна новкъостал дар, наха юкъе организаторски болх бера уж тlаерзадр. Массазарча комиссей гlулакхаш тоалара боккхача доархlаме а исполкомаша махь-юкъе еш йола совещанеш, опыт дlа-хьа эцар.

Ш. ЧАХКИЕВ.
Нохч-ГlалгIай АССР Министрий Совета инструктор.

МЕХКА КХАШКА

КРЫМСКИ ОБЛАСТЬ. Бlаьстен хьонара дlайха денош хьетlаттерца массазарча а цхьаттерра бlаьстен юкъера культураш дlао болалью [illegible].

СУРТА ТlА: Ленински [illegible] Войкана цlеригlча мелхазе кен дlабуоаш латт.

Ю. Ильенко сурт.
ТАСС фотохроника.

НИКОЛАЕВСКИ ОБЛАСТЬ. «Нечаенный» совхоз Николаевски района хьакхарчоаш муьк дlайе белоннай. Цхьан дийнахь 40 гектараш кхачаьца доаго латта механизатора Евгласовский Павела трактори агрегато.

Н. Дудченко сурт.
ТАСС фотохроника.

Жа дахка ха

Хlара юьртбоахама дакъа шн-шена бехктокхаме ха хул шера. ХьатlаIххаь из ха жа деладерашта. Хlанз жа дахка доладеннад республикерча дукхагlча вlашовенека совхозашка. Цига вlаштlехьаьнна дlадолаленнад из гlулакх Шелковской района «Коминтерн» яхача колхозе.

Жа дахкара кампани дlайолаенна дукха ха еца а хlанзе, бlь эзар совгlа жий бахкаб укказа. Массанел дикагlа чакхйоах из кампани Алимбиев Нироалад керте латтача жа Iуй бригадо. Цу бригадe хlара бlаь жийо бlаь ткъаь алхайтта lаьхар бахб. Иштта дика толамаш доахаш хьайоагlа Н. Атурбаев, Д. Павлюченко, Р. Алжимусаев керте латта бригадаш а.

Колхоза партконо хьалхе а терко а яь дика вlаштlехьбаьккхар жа деладерашта юкъе массово-политически болх. Укказа шийтта агитатор хьожавир жа деладерашта лекцеш еша, беседаш политинформацеши е. Хlанзле царех дукхаьбараша кхоачаддаьа политинформаци яьй жа дахкара кампани дlайолаенначул тlехьагlа. Масала, политинформатора В. Третьяка беседаш яьй «Вьетнамерча событех», «Коммунистически партей Будапештски консультативни вlашагlкхетара итогех», кхыча дешаех. Шоашта тlадиллa партийни декхараш дика кхоачашдеш ба агитатораш: Л. Хомутов, Н. Погорелов, А. Потоня, В. Куценко. Уйла тlайохийташ лазунгlаш хул къахьегамхой пар ета политинформацешка. Шоай беседаш наха дика лазунгlаш, сакъердамегlа хургйолаш цlенхаштта кийчо и агитатораша беседа елеьа, къахьегамхой хьашташ, цар производственни декхараша дуьа, царна хьалхашка латтача декхарашта бувзам болаш хул политинформаци.

Жа деладерий декхараш юзаш хилараш совгlа цар болх дика кхетабеш, цунах дог лацаш ба уж.

Дикача хьала тlа я укказа гойтара агитаци а. Хlара жа Iуй чуlеча цlенешка, кашарашка хоза кийчдаь хьалтеха доахк тайп-тайпара плакаташ, стендаш, лозунгаш. Масала, укказа го йиш я эрригача колхозе а бригадо а тlайийна социалистически декхараш тlадела плакаташ. Зоотехнараш боккъонаш теркалъе, хьахьии Iоахариш ца дойташ хьалхеде шабехаш дола лозунгаш. Цу балха партеорганизацена дика новкъостал деш ба Ново-Щедринскера а Старо-Щедринскера а библиотекай болхлой, хlара жа деладерий бригадашка йолаш я дlа-хеха дела библиотечка. Хlара денна керда газеташ, журналаш деша йиш хул жа деладерий. Цул совгlа хан-ханнахьа кинофильмаш гойт болхлошта. Тайп-тайпарча темаех да царна хьоьха кинофильмаш. Уж да художественни а lилма-популярни а.

Бела хьаьший ба укказа кастаста боагlаш бола культпросветучреждений болхлой. Цар дахь художественни самодеятельноста сакъердаме концерташ. Новкъостал ду къахьегача листокаш, «Молнеш» яхацаш. Цул совгlа жа деладерашта пайдане, сакъердаме йола беседаш ю, Гаьза ба царна къахьегамхой.

Жа дахкара кампани дика чакхъяккхара колхоза парткомо ехьхьаьнарча партийни организацеши волхоахошта юкъе социалистически яхь боаржаьй. Яхьа итогаш и хlара пхи де массаза доал. Уж юьцаш арахецa бюллетенаш хlара матечни отарашка дlаухийт.

Колхоза партийни организацеша Iуй бригадашта новкъостала бахийтаб 100 сакманщичи. Царна юкъе дукхагlбараш комсомольцаш ба. Болх дика барах хlанзе а белгалбьенаб сакманщикаш: Н. Шаповалови, М. Хутаеви, И. Любови, Н. Шамбарови, кхы дукха бараш а. Берригa теркам тlабахийта жена эшаш дола гlулакх лаккарча боараме деш, хьнаре къахьегаш ба уж.

Тешам болаш да жа деладераша тlайийна социалистически декхараш толамца кхоачашдергхилар. Уж кхоачашдора эшаш йола торонаш йолаш я бригадашка.

Л. АНДРИАНОВ,
КПСС Шелковской района пропаганди агитаци отдела заведующи.

ДИКА ХУРГДА ЯЛАТ

Шlаьнза ца хийнача тайпара дика хилар тхьа дlадахача шера ца бола ялат. Хlара гектара тlара планал совгlа ялх центнер хьаьхар дукхал кlа. Карагlдаьнначех кхоачам бац тха совхоза механизатораша. Уж шера кхы а дукха лоархlад. Цудухьа дlаьхача Iаьна техникана ремонт ец бlаьстан балхашта кийчаш хилар. Цана йоассенай мастерскоя. Ерригa техника арахьийна.

Хlара гектара тlара 25 центнер ялат чуда тlайийца декхараш кхоачашдара шерра социалистически ях лоржай механизатораша юкъе хьалхарча деношке а.

Из декхар кхоачашдара боагllча тайпара пайда эца беза удобренесх, агротехнически мероприятеш шийсса кхоачашъе еза. Лаьттаца тlоадал йолаш минеральни удобренеш тоха лаьрхlар оаха. Хlанзале гураьа шийлача лаьтта хlара гектара тlа цхьаь ах центнер суперфосфат, аммиачни селитра тессай. Хlаьта иштта тоадала тlехьагlа юкъа культураш дlаяоргйола лаьтта а. Хьажкlа юьргйолча лаьтта шн эзар тонн кхо диллад.

Боккхача доархlаме да лаьтта доккьалургдоацаш тlоадал хайнаьха дlаялоалар. Бlаьстан юкъе доча кхьача доархlамерча балхашка цхьана эзба кьа ухлача лаьтта цхьаь баккха агрегаташ хийцар оаха. Хlанзле цхьа ах эзар гектара тlа тlоадал дlакъайла баьнаб механизатораш.

Заба аьхача лаьтта цхьа боаккхаш хьнаре къахьег трактористаша. Кхьаца арабаьннача хьалхарча деношке дене хьалхле делаеш хьавоагlа коммунист Батаев Эли. Цо хlара сменаш планах 48 гектаре гlа баккха безача 50 гектара тlа цхьа боакх. Цунца юкъе баннид тlехьа ца бусан къахьег трактористаша Эльбукаев Хьамзатеи Балиев Махьмадеи.

Цхьа агрегат цхьа совхоза кхашка ялат дlадуьш. Шн бlаь совгlа гектара тlа дlабийнаб бlаьстан юкъе бу кени горохи. Ялат дlадувча лаккара хьоккхамаш гойт совхозе хьалха латтача трактористa Магомадов Рамзана. Сменни норман 24 гектар дlае езача 30 гектар юв цо.

Дешаш айдеина къахьег пятилетка кхоалагlча шера бlаьстк тха механизаторашe. Цар толамий лард а хьалха латтача боахамашкара хьийца юкъайоаллаь опыт.

Вlашагlкхийтта хийцар къахьегам пайда вlаштlехьбаккхара моральни материальни стимулаш, кийса деларш. Хьалле гураьа балхаш деча хана мара совгlат телаш белгалбар механизаторш. Ялат кхёдале дукха балхаш де деза. Цуьна теркам тlабахийтар. Цудухьа юьртбоахама деррига шера эрригача производственни участашка деча балхех совгlаташ тела лаьрхlар оаха дукх шера. Хьаь дийнахьа вlаштта дика бох беш лакхара производственни хьоккхамаш даьхачо нахара кара тела цlе вымпел яха соп аххий дала отталаь. Къайло из цу дикача гlулакхо социалистически яхьа сийг яхье а чlагlагlа дотабар. Хlара механизатор ше-ше хьалха вала гlерташ сибелгало йоаллаше кхай тlа аравала. Хlаьта боал къовлабаллалиа къахьег. Цул совгlа ше беча баллага хьаж. Цхьанена дад совхоза агрономота нов. Белиева ши-шийна тlехьа тlаьхожаж доаттабайта.

Кхы а цхьа дика хlана юкъедолаьна оаха. Шнн дийнахь бахча балха итогаш йнча котваьннача механизатора сийна байрах хьалхайо лакха тlачча оттадай бригаде.

Цхьабакъда пу деррига дикача гlулакхашца цхьань ях дlаяхьара а кхетаме бола делабара а кхоачамбоараш а шйслу тха балхана. Гойтара агитаци хила езача тайпара яц. Тlайна декхараш дукха ка йоацаш мара хьалтехадац. Цу гlулакха хlанз берригa теркам тlабахийтаб совхоза партконо.

М. ХАСБУЛАТОВ,
Наурски района «Гвардейский» яхача совхоза цхьоалагlча отделене управляющий.

Дагалаьттар кхоачашхиннад

ДИКАЧА НАХАХ

Зlамига волча хана деха дагадьаьдар кхоачашхиннад Гайтамиров Ширване. 1950-ча шера Казахстана Усть-Каменогорскерча цхьан шера йолча механизаторий школе деша а вака толамца чаккъаьккхар цо из. Цул тlехьагlа 1959-ча шерралца трактористала цига болх беча цана тlехника карадерзайир Ширване трактористa доалхане говзал, lоайир йоккха опыт.

— Цу йахьан долаш евенний хьона lайха хержа професси,— хьахтар Ширванега.

— Тхо дешай юьрташка а городашка а бахача берригача лайа ялат кхедераш!? — редакъежар Ширвани.

Деррига а аьнар цо цу доацача дешашца, цу хьахьеха кхы хатар да дезаш дацар...

Трактора Ширвани раьза волга хоьргlа цо 1959 шера дене хаддахаз цхьан бохкаме. Шалж района «Кетуринский» яхача совхозе болх бешие а. Боалаше цо балха венаца шера ДТ-54 яхача гусеничи трактор тlа цар Ширвана. Капитальни ремонт цхьар цу шиш шера трактора, бер санна лалйера цо из. Цул тlехьагlа МТЗ-5 яха трактор елар цlи хезача механизатора. Ше балха венача хана дене шийтара цхьа гlалат ца доалийташ гlулакх дика довзаш къахьегарах 1963-ча шера механизировани звено кулгалле хьожжийр коммунист Гайтамиров.

Дика вlаштlехьбаьккхар Ширване шийн звено къахьеган. Бахьйар цо шийк беце тешай. Цу шера совхоза механизировани звенашта юкъе хьоржача социалистически яхье хьалхара мотт кьаккхар ганоча механизатора кулгалдеча звенос лаьтта культураш хьуькъалера диллача. Звено членаша гlулакх деш шн бlаь гектар хьажкlа яр цу шера. Дика хьуькъалйир цар из маьхера культура — хlара гектара тlара 35 центнер фуаьлькка хьажкlа. Цу тайпара къахьегама толамаш дахараш елапех совгlа дукха ахча делар звено членашта. Хlаьта Ширванена, Нохч-ГIалгlай АССР-а Лаккехьарча Совета Президиума Сийлен грамота а елар.

Кхаш деладерашта хьалдашка латта бехктокхаме декхараш кхета а деш хlара шера къахьегама лаккара толамаш доах Ширване. Ше а шийн звено членаш а бехктокхаме доарх lо юьртбоахама техника дертта йоакха яра. Хlара бетта технически тlахьожам доаттабу цар шоай тракторашта. Кхом бу доагара-сказочни материалий. Ца бахьан капитальни ремонт ца еш дукхача шерашка болх бу трактораша. Масала, Ширване трактора капитальни ремонт яьш вlаштта ворхl шера. Мел ахча кхоаьль це!

— Кхы дукха деларгйий хьа тракторо капитальни ремонт ца еш,— хетт аз Ширванега.

— Ильаш-шин шера цуна капитальни ремонт ца е дага ва со.

— Масса гектар хlаьда оалдаш цу lа хlара шера хьай тракторо?

— Дlадахача шера са МТЗ-50 яхача трактора 1400 совгlа гектар кlаьха оалам дир. Укх тlеххьарча шерашка юкъера лаьрхlача а кхы дукха кlезигагlа хургдац из.

Совхозе а районе а шн хеззча механизатора белгала хилар 1966 шу. Юьртбоахама культураш совхозе а районе а эттара дикагlа хьуькъъяраш (хlара гектара тlара 35 совгlа центнер) паччахьалкхен совгlат декхар кунна — «За трудовую доблесть» яха медаль.

Лакха, бехктокхаме декхараш дар Ширване юбилейни шера тlайийнарш а. Хоара цунна уж кхоачашде шийна лаьхкалх хургдолга. Бахьана хилена хьакханар из — толамца кхоачашдир дешна хьаш. Массехкааза шйнар цо а цуй звено членаша а дlахьачча шера ахчан премеш. Цул совгlа юьртбоахама производственни управлене Сийлен грамота а елар цунна.

Дукха да укх шера Ширване кулгалдеча механизировани звено члений де дезаш: 160 гектар хьажкlа, шн бlаь гектар гураьха дуь кlа, 150 гектар кен, 30 гектар горох а цар делаеш. Звено членаша шоай тоаргlа кхлхе тахка а техка лакхара декхараш тlайийнаш укх шера: хlара гектара тlара алалах йоагlар 27 центнер мара йоацача 35 центнер хьажкlа, план кхо центнер тlаьккхоачаш а ен хlара гектара тlара 25 центнер дlа, 21 центнер кен, 30 центнер горох чуд.

Дешна дош кхоачашдара лара белла воллаелар Ширване дlадехкича шера.

— Гураьа дуь кlа дика кийчаьллача лаьтта дlахйра, кхьоалагlчен шоалагlчен классах дар цу ф. Хlара гектара тlа шишша центнер суперфосфат а тоссаш дийра из. Цул совгlа аммиачни селитраш дерригача хьай тlа подкормка яь а хьаьная тхо, — йоах нов. Гайтамирова.

26-ча марте бистебаьннаб звено къахьегамхой, горох дlайийна. Уж балхаш йистедалайше а лаьтташьаза тlоалал сонаьра маккаш дакхал хиьб аьхача деррига лаьтта. Хlаьта оасар токхара хlанз культиваци еш ба уж цу оахама.

Ширване санна къахьегама онсарле лакха йолаш болх беш дукха ба звенона юкъе. Цо ше вао звенона юкъе социалистически яхьа сийг тесcар. Къаьстта белгале бохам ба Ширване воша Оалхазар — из тlехьвасан шийн вешийда. Цхьаккха ди дlадахийтан цо а Гасуев Лом-lаьлас а шоай сменни заданеш 120—125 процент кхоачаш ца ею.

Хlанз шоай участкаш тlара балхаш чакхдаьха а баьнна кхыча звеништа гlо дем ба Ширване звеноцара механизатораш.

— Юьртбоахама культураш кхеара оацаш дена дош кхоачашде йиш хургйий? — хетт аз Ширванега.

— Тlайна декхараш дукха дь а кхоачашде тхо тlахьехаш цхьа гlулакх за, — йоах, вела а [illegible] Ширване, — доаллахарча Б. Ваганова звеноца яхье даьнна мел. Нарея тlехьадиса йиш ян.

Аьттув баьба цун, кхам леладераш!

А. МАЗАЕВ.

Сурта тlа: Ш. Гайтамиров.

Н. Панкин сурт.

ШУРА ЧАКХЙОАХА ЗАВОД

Дукхача хана дена тхоай Сунженски районерча колхозий а кхыча районашкарча боахамий а къахьегамхой тешаме новкъост йолаш хьайоагlа тха шура чакхйоахача завода коллектив.

Дийнахь а бус а Сунжера, Нясарера, кхычахьара 700 центнер совгlа шура яхь укказа. Цун чих беваш, из чалагlча «хьацарца» кхаьй довш, цхьа килограмм ца йоаеш кхомбеш, сиха ахь тайпара нарда продукци хьаю оаха цох.

Тха балха темпаш йоваийтаргья укх цифраша. Дlадахача юбилейни шера, план 154,7 процент, 7 процент кхоачаш а еш, оаха елар 297 эзар сома лаьрхlа валови продукци. Хlанз а сийрза боаг цу бехктокханерча декача декошка дотабенна сийг.

Январь бетта сленах 2339 центнер шура продукташ хье езаш яр тхо, оаха хьийр 2488 центнер. Иштта тlеххоачашъяьй задание укх тlехьарча шин бетта а.

Иштта къахьегарах тха коллективо яьккхай республика шурий промышленноста управлени профсоюза обкомей дlа-хьа тела Ше байрах.

Къаьстта теркам тlабохийт оаха продукций дикала. Тха болхлой дукхагlа бараш укказа дукхача хана дена къахьегаш а, опыт йолаш а нах ба, дика lомаьй цар шура яккхара процесс. Цудухьа оаха шаьшта дlабаьхьийтача тlайна, кlолда, кхачара цига тешаш цу МалгlаГирчи нахахьаттахошка, кьасархоша. Грознерча шйларlоша къаьстта дика доархlаш тика чу дукха ца улийташ я «Сулугуни» яха гуржий нахча.

Дукха ха яц оаха из арахеца йолаьв. Цхьа гуржегlа а дика бохъенца ейзар тхона пуе къайленаш. Массадолча хlанайш пайдана я из: сиха кхач (денцен бийсанцен) кхьдолча нахчай сортацl шнта кхача 1,5—3 бутт ха еза, хlаьта чин болаш а, хьаеш дукха къахьега дезаш а яц.

Цу гlулакха автор ва тха творчески къахьега хоаш, тхьо совгlа ший цу балза тlа велаш хьаьоагlа шурий продуктий специалист завода керттера инженер Алиев Алим Ушаевич. Дукха ха йоалаш Шlеча Байракха ордей а елар цуна.

Дукха пайдане хlаьаш хьу Алама тха заводе. Цхьа тхоай холодильних ца а тоаш дисар тхо. Дукха продуктан йоргйолаш яр. Уж хlаьхарйоахаргйолаш установка йир цун схемах. Заводехьа хьаьхна ясесан йохаш. ехача дlоттае деталь йоащаш хьайзар — укказа а кхьчар Алама говза кулг.

Хlанз тхоай лоалахарча цхьоалле хьаь деталеш а еха вlалла йохаргйоацаш санна болх бу массаза.

Хlара шера шарагlа даржаш, низболаш латт завода «ткъамаш». Кое хьалтеш латт йоккха цхьаькха цех. Цу чу дlаоттае еза чоалхане оборудовани хьакхаьча улла дукха ха я. Из цех болх бе йолаьча оахатикашка дlаккхуьмайттаргья кlежъяьккхан, етан шура. Грознерча къахьегамхоашта довцита юьргья хlана цигара укх районашка хьаккхуьа цу тайпара шура.

Баснта боах ба йоладургья тха «филиалаш» — Нясарера, Няьсарбертера, Ачалуккера шура чакхйоаха пункташ.

Цlераш яха мар тха коллективана юкъе социалистически яхьа сийг летабеш хьоккхаме, хьнаре къахьегарий. Уж ба сменаш мастер Ганижев Мухарбик, лаборантка Эльмуркаева Александра, дахтта доаха Батуркина Мария Павловна, Ленина Анна, кlоилти пахчен хьаю Корнеева Надежда Петровна, Алиева Вера Георгиевна, кхьбараш.

Укх шера шийна хьалхашка оттадь декхараш тlеххоачашде кийча а завода коллектив.

Б. БУЗУРТАНОВ.
Сунженскерча шура чакхйоахача завода мастер.

ТАЛЛИНА ВlАШАГlТЬЭЯЬ ГАЗ

Таллиннашна пхийтта шера пайда айбаьб йоагача славнех газ. Кохтла-Ярверча комбинате яьзача газах. Газ чуйлазай пхийтта эзар гаргга йолча квартирашка, газ йоагайоргa дьекхай кховатхьеи цийтта таллински предприяти.

Таллинна совгlа, кхыйолча городаша бытовой газана lалашъеча газосланцевой завода ли кхы тlехйаьа йии йоацача боарамга хlахьаьба хlанз. Кхоачаш ца бу газовой доагора болан меттаоттаберга lаллаша гайх. Хlинни йоаш йолча магистральни газопроводашгlа Ленинграде гlойла укх шера тхо. Кохтла-Ярве яла дуьга сланцевоштаритовски газ. Укказа сланцевой газа ца вlашагlа а ен. Таллине улдергьа из. Вlашагlтоаь газ дика толамагlа а — цун калорийность 5000—5500 калорета кхоачаш хургья.

Городерча нах чуlеча вlаькъашкарен предприятешкарен газовой установкаш вlашагlъаьча газ пайда лургья ийбарга яха кийчлуш ба «Таллингаз» Управлене болхлой.

Тамара ТОМБЕРГ,
АПН-а корреспондент.

ХЬИНАР СОВДОАХ

Аьккхеа тlехьагlа ши сахьат доалаш латтар. Цхьабакъда, хlанз мара болх дlабоалабаьльаш аргдолаш тlаглla къахьегам бар Грозненски «Дружба» яхача картонажни фабрика болхлой. Тахана сменни норма хlанзалехьа кхоачашъяьй тха болхлоша, цхьабакъда цох кхоачамбац le дега бац уж, йоах фабрика директора декхараш кхоачашеча Аллахвердов Гурген Исаевича. Шоаш [illegible] сен декхараш паччахьалкхен планан кхоачашъяра къовсаш доаттабара совгlа, фабрика болхлоша чlоагlа къовсаш доаттабу республикерча кхачани промышленноста предприятей заказаш дика кхоачашдара а. Тайп-тайпарча предприятешка дlахьоет цар арахеца хота гlорс, чайча пакха кочашашта, тортанашта, кхычерча лаьрхlа коробкаш, пийкаш, кулекаш, кхыйола продукци.

Дика оттича баьккхаб фабрика переплетни деза коллективо дукхача предприятешкарча бухгалтерий болх. Предприятей документаш доагl-доагlача хьисапе дlакийсlем вlашагlтеташ 40 болхло ма цу цехе. Цар беча балха раьза болаш дукха кабатахат ух фабрика кулгалхошка. Цул совгlа чlоагlа новкъостал ду фабрика коллектив балха баха йиш йоацаш чолах бехташш цlагlа багlача наха. Бедал дlа а кхуьташ царга балхаш лайт, цо хоьр дlаадъ, дlахьеха кастъкаста уж балхача бахе хул мастераш, опыт йола бригадираш. Иштта болх а беш балха стаж lоаю чолах болча наха а.

Цхьа дезал санна барттайна къахьегача фабрика коллективо доахк къахьегама толамаш а дика дl. Планах лаьрхlачул совгlа арахийца продукци массехк эзар сома махка а. Арахецача продукцета lабода мах лохбарах а паччахьалкхена кходаьа эзараш сомаш.

Иштта лакха къахьегама толамаш хьа вlаштlехьоал къахьегам нийса вlаштlехьбаккхарах. Цхьа бутт хьалха хиэ фабрика коллективана тlабоагlача бетта предприятешта кхоачашде деза заказаш. Кийчъе еза продукци пехашта, сменашта, бригадашта йоагl-йоагlача хьисапе дlаекха екъ. Хlара дийнахьа итогаш ю яхье яьнача коллективана дахьаче къахьегама толамий. Кхоана кхоачашде деза балхаш белгалдоах. Яхье хьалхара ноттиг лаьккхача бутт чакхйоалача хана карара-кара тела цlе байрах е вымпел лу. Уж лушйолча коллективай къахьегама, опарле лакха хилараш совгlа продукце дикала къахьегама дисциплине а лакха хила еза. Укх тlеххьарча массехк шера цхьа рекламаци енаш фабрика коллективо арахеца продукци во я яьна.

Дlадахача шерашка Ермоловски хьу чакхйоахача комбинате отходех дlаккхуьсаш дукха хьу йоайра. Цудухьа фабрика коллективо лаьрхlад цу отходех республикерча консервни заводашта чlоагlа эшаш дола, цар хоатташ дола тускараш арахеца. Цох паччахьалкхена шера эзараш сомаш пайда хургба. Цул совгlа цига кастта арахеца йолалургья электроприборашта лаьрхlа йола коробкаш.

Дукха бахукхаза шоашкара хьоькхамаш гойтараш. Царех ба хlара сменах нормаш 120—125 процент кхоачашъю пи. Пятых Мария, Оскаров Имран, Селиверстова Луиза, Орлова Лидия.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

ТАХАН 80 ШУ ДУЗ ПИСАТЕЛЬНИЦА М. ШАГИНЯНА

ДЕНАЛЕРА ВАХАР

Мариэтта Сергеевна Шагинян юкъейоьда советски литературана шъ йолальрий сийлахьча когортана, цо ше маллара аьлча, 1905-чу 1907-чу шерашкара шин революци шоай легаща чаккъыйкхича «цар езачо цӀерз массаденна а доалгадеча», ирав долаш долча вдахаль».

Шагиняна вахар — къахьегамера бокъонца дола зевал: ятташ шерашка йоккхача говзаллца язъеш хьаьӀ цо вай замах художественни летопись, цхьакха а «замах чӀегила лор йоалаш йег чура дӀа ца хиййта а» гӀерташ. Мариэтта Шагинина романаш массаза а йоккхача коммунистальни ларда тӀа хьакинвай хуина маргалайначох, цо лайначох, Ӏоналдаьчох дола аунпар санна. 1922 шера цо яздьйнхар «лаьттан тӀара чӀоагӀале мишта йиххай» — классови общество мишта еза хьаькхла йола «Перемена» яха лирико-эпически роман. «Перемена» — из ю Доне хиннача граждански тӀемах дола бакълар. Цу темана хетаь а шолагӀьяо а, «зӀамига роман» — 1923 шера арадьнна «Приключения дамы из общества».

ТӀайнйраза, безаннл дзьальча Шагиняна юххьанцарча романашка а хьакул большевикий — революце организаторий, дептелий, салтий образаш. КӀайча лагера викалаш, уж берригаа «премдельковн нах» доастам а боахаш, писательницас буза мохка вахар кердача тайпара вӀаштӀехьаяйке болабенна замах керда турналаш.

ХӀаьта «Гидроцентраль» (1931 шу) яхача романа тӀа писателя дуьна кхолламий шахорча этапах — хьалхарча пятилетка планех, мохка электрификали ярах. Цу произведенена ларле йижао а мигта йоккхе бакъйоза, документальни материал а. ТкъоалагӀча шерашка, Мариэтта Шагинян геттара дукха лийнлай Кавказе гӀолла. ХӀаьта цун лелар массаза а практически боахама лоархӀам болаш болча йоккхача партейни заданеца дувзалий хулар. Лоаман чхарош тӀа гӀолла текхаш урагӀйоди из йийача вулкана кратерага яхача гӀерташ, мотгигерча тӀишалой материалах — армянски туфах (иукна хетаьа хул «Алагеза тӀа хлаьв» яха очерки цикл) дола дош Ӏомалар йухьа. ТӀакхха йола из Чиатурашкарча американски концессегӀа хӀенначо йӀаьхийча марганцеви разработкаш-ка. Цига писательницас гучадаьхар, даь договор доллийехьа а, цар цхьаькха гӀирс хьал цо а бей, «оаххарой хьисаяо тховнаш чуухий» тами шахташ чуетташ руда доеххаш» хилар. Мариэтта Шагинянас нилерча очеркаша нонкъестал дир концессионерий совцабара.

Писательница аьна делча хана цун наькъахойи цуница дагабуьлара шин карабахски лорийски ахаркей, Зангизура, Чиатура, Ткварчеле рудникашдара бохалой, партейни болхлой, геологаш, металлургаш хиннаб. Дукхача тайпара юхьараш йолаш бола вах хиннаб Шагиняна гонахьара барам. Цуна хьалхашка хьайттах цун хаманбарий кӀеж йола гӀуваххаш, хьийтам.

Ший турналашка гӀоддз хьабола Шагиняна творчествапана безам: из ба къаьстта ший тайнаов «сийрда, сатеж боаца безам, тамашийна дог тӀелаеш йола сагото». БӀаьстан юкъе хӀае хӀама йоалача хана ахарзача тӀаххахач из. Пайда оалаш болча шийла чухьарча а шийна гоадахьарча а хиза еш йола сагото». Цига писательницас хьахьонх, хӀама кхоллаш безам болаш йолча цу тӀаламта керданча общественни системо шикъ душ хилар. Сага тоаро хул, юххера а, ший лероига хьинар пайланерча гӀудакха хӀалала. «Гидроцентрала» из кертера тема чуизац керттерча турналий образашиа: царех ва партейни болхло Марджана, бохало - гӀиналоркъер Фокин, философ а романтик а вола Арно Аревьян, хьехархо вола Анун Мелхабян. Царех хӀаравеа дахъа лоадаш дукха нах болаш йолча цу воманна турналий бӀарча гонипаж вӀашагӀтехаш, шийна тӀаехаш а юкъарча темапара ший къаьстта оагӀув хьахьоахаш а ва.

Цу хатарча публицистика тӀа Шагиняна цуш «пеоенала уйлах», хӀаннарча сага «самукъален парлатех уйла чуееса» хилар. «Гидроцентрала» пафос — из а экономически меттел, сага дег чу а хиннача революционни эргалоний пафос.

Очеркий керла циклаш мерза зевалтӀа гӀаузаш латтача вахаепа юкъаенна лоархӀ Мариэтта Шагинянас. «Кхаь алина къайле» яхача хиника тӀа а тхьаь нттлагӀча шерашка лаьнача кхьача очеркаш тӀа а по хейоал азат бахьан дезаш, юрта болхама эргало яр дукха доаттабаьча къоасамах.

Сийлахь-боккха Даймехка тӀом лаьттача шерашка Урале, СибарегӀа, Алтае а ухай, цига агитационно-пропагандистски болх бу писательницас. 1942—1943 шерашка кепатт советски тӀема тьаза сурт гойташ йола цун «Урал обороне» яха очеркаш. 1947 шера Урале, Казахстане, СибарегӀа керда гӀирсаш хьалдеча а яха цо кепатехар «Пятилетка наьиьккка гӀолла» яха очеркаш. Нохк юкъметтаттабарен керда айбарен сурт шерра хьа а хьокхаш. ТӀом сецача тӀехьагӀа язъйьча очеркаш тӀа цо хестабу «кхоаленга салусеш, лерхӀар шаьра кхетаден бола хьалхале, хьиноре, тӀагӀерто, перспективи [illegible]».

Из кхоане лоархӀ цо материальни, хоуаш йолча формах — нехадьгча вышкаех, пакъвий кердача магистралех, сихха детӀаухача кердача гӀалех.

Писательницас тӀехьарча нтток шерашка йьйча болха тӀа керттера мотт хӀалаш Владимир Ленина хетаьча романаша — «УльяновгӀар дезал», «Эттара хьалйара ерригрос сийлехи». Ленински дезала истори хьахьекхал зӀанхача бӀальмеренкхоаткъатӀча шерашкара хьабалабеннача Россе революционни болана юкъе. Факташ зӀаший пийсар писательницас, хьабела цар лоарзӀам, чӀхьара бувзам, вӀаши юкъера доттамаш. ТӀаккха юххера а, хьалхашка хьаотт дийна, йолаенна йола, хунгалуш йола зама, кхы цхьаькха шоай тайпара нийслургйоацаш йолча ший оагӀорпа, ший турналий, шоай ха йиэзатӀа хьахьекха барий оамалашца.

Пхьа писательницас шоаш Ленина сесагаца — Крупскаяца вӀашагӀхеттерах лаьна лазаьча шийпа загахоагӀаршка доладир Надежда Константиновнай деша: «...ӀалакмачӀоагӀа ирав долаш нийделирал са вахар. Хой хьона, вай къаьнарча большевикий волхала массе хана гуш хиннаб, — лерригда вахар оазлагара дена мишта хулалора».

Из ирал яхьча хиннай сийлахь-йоккхийча исторически эргалонаш бӀаргасоттатегӀа а парил юкъе лакъа доаллаш а хиннача Мариэтта Шагинянага шийга а.

Людмила СКОРИНО,
литературни критик.
(АПН).

МОСКВА. [illegible] (масштаб 1:50). Шера 23.000 [illegible] ГЭС-а [illegible] СССР [illegible].

Цхьа [illegible] 200 метр [illegible] плотине 31,3 кубически [illegible] Енисей тӀа, ГЭС-а проект «Гидропроект» яхача [illegible] институто еттавай.

Н. Кулешова сурт,
ТАСС фотохроника.

АТЕИСТАШ КХЕБЕШ

Кхетама балха тӀа чехка а беркат дувлаш а я лекцеш, доклаьдаш, беседаш, хоаш дешар, гойтара агитаци, художественни самодеятельность, хоаш деша журналаш, Къахьегама лируокаш, «Молни» листокаш, тематически хьалха латтараш хестабарен сайренаш, кхьараш санна йола клубни балха формаш.

Надтеречни района культура отдела кара я 25 культура учреждени, царех да шинь культура ЦӀа, шинь районни библиотека, барзӀ юрта клуб, шинь посёлкан итт юртен библиотека, 50 дешархо деша а вогӀаш йола цхьа берий музыкальни школа.

Цу ерригача культурно-серлалон учреждений болхлоша партейни, советски, комсомольски, профсоюзни организацей новкъосталца дола а хӀана ду къахьегамхой атеистически кхетама кхебара. Иштта, «Знание» яхача общества, КПСС райкома лекторий, культурно-серлалон болхлой шоай низаша атеистически темаех йола лекцеш бийнай клубашка, библиотекашка, культура ЦӀеношка, производственни участкашка, бригадашка, фермашка. 1968 шу доладелча гӀоне цу хьакъехьара 40 лекции доклади яьй. Царца я укх темаех йола лекцеш: «Ислам реакционни чулоацам», «Мурдий тоабаш хьахилар» яхараш а кхынараш а. Лекцеели докладели тӀехьагӀа тематически, документальни е художественни фильмаш хьувих.

ДӀахьа лелача автоклуба новкъосталца, клубий культура ЦӀенойи болхлой низаца формашкеи бригадашкеи атеистически пропаганда тайп-тайпарча дешай хьакъехьа 100 гарга беседа а яьй, хоаш деша а дийшад.

Ширача замах юхедисараща къовсам лоаттабу гойтарв агитаце новкъосталца а. Района ерригача библиотекашка я атеиста уголкаш, цига хьалъуоттадаь дӀахьувах дьништа хульаларча темех йола литература: «Марха кхабарах доала вез, «Дьахл долча фольлех а ца теман», Ӏилмах тема», «Космоси дин», кхынараш.

Цхьабакъдо, дукхача культура учреждений балха юкъерча дикача гӀулакхаша цхьана, иштта долаш да дукха доккхий кхоачамбоацараш а. Вола, нагналахьа мара чакхъахац тематически сайренаш, хаттарийи жопийи сайренаш, клубашкеи культура ЦӀеношкеи наг-нагахьа мара хьуехкаш атеистически темаех йола фильмаш. Районе геттара кӀезига чакхйоах атеизма хьакъехьара семинараш, хӀаьта уж чакхйоахача а культура учреждений болхлой царна юкъе а ураз.

Надтеречни культура районе белгалдаьд новкъарле ю кхоачамбоацараш дӀададахара а района къахьегамхоша юкъера атеистически болх тоабара а чакхдаха лаьрхӀа дукхха а гӀулакхаш. Царех да цӀен-ноаной а пенсионераш а дешарашта юкъеозар духьа итт цӀенопиа гӀоалла чуйтташ чакхбуйлалга, кхуаш боагӀаранта юкъера болх чӀоагӀбелга, уж мурдий тоабашта юкъе ца увлийтилга, клубашкеи культура ЦӀеношкеи атеизма хьакъехьара лекцеш, диспуташ чакхйоахилга, общественность а клубий советаш а вирача замах юхедисача чехкаьа гӀуланкацеш, Ӏалата а пхарийта а дулаьерча оамалашца къовсам лоаттабе шерра юкъеувзалга.

А. ГАДАЕВ,
Надтеречни района культура отдела заведующий.

Безаме ха

Дукха да бӀаьстан каникулаш йолча укх деношка Грозненски № 82 йолча юкъерча школа дешархошта лагадоаххараш. Сакъердаме дӀахьу шоай садоӀам. Спектаклашка, кино-фильмашка хьеж, тайп-тайпарча экскурсешка ух, художественни самодеятельность дукхаезачар репетицешка дӀахьу шоай ха.

Геттара сакъердаме хийтар 5—7-ча классашкарча дешархошта шоаш Грозненски химкомбинате яь экскурси. Цига дукхта нерсадараш хайзар царна. Иштта дика сайгӀар Черноречински хьунагӀа бахача хана а.

Оборона темах яр юеслагӀча класса дешархоша чакхъьякха похоле семинар. Цига дахъа лаьцар 26 сага. 25—30 километр бӀаьха бар цар бе тиха. Укхаца хьагойтар дешархоше противогазаш пайда эла хоалга хоьгта, юххьанцара медицински новкъостал мишта де дела Ӏомадаьга.

Спорт дукхаезараша а дӀахьу тайп-тайпара спортивни мероприятеш. Масала, волейболах, баскетболах, бадминтонах, шахматех, шашкех лоал, тайп-тайпара спортивни ловзар чакхйоах.

ХӀана юхедисача денош хьа дийнахьа Мужичен Советски юртахошка гӀо доде бахаб дешархой.

В. ЧЕРНЫЙ.

ДОВЗАШ ДОАЦА Ф. ШАЛЯПИНА АВТОПОРТРЕТ

Харькове гучадаьнна ца альбомин листига тӀа къоалакха дилла сийлахь-воккхача ерсий кхалналархочун ший юхьа цхьан оагӀон сурт. Сурта кӀал «Ф. Шаляпин», аьнна, яздьд. Автопортрета лакхехьа цун кулгаца язъдь «Дагалоаг1а хоьга, се къона йолча хана...» яхача довзаш йолча илланара бӀа мутӀа а ба. «1 августа 1910» аьнна язъдь ха я.

Шаляпина автопортрет юкъедоалла альбом, «Правда Украины» яхача газето хьахийтаре мохаллара. Харьковски политехнически институте профессора М. И. Кузнецова лаьлта да. Цун йоӀа И. М. Кузнецовас дувцаш мохиллара, 1910 шера Михаил Иванович Ф. И. Шаляпинах Костромской губерниерча «Утёшное» яхача имене, цу шине а хьоашал лелаш хинна А. Шулейкинов волча. [illegible] вӀашкаьна хинна «[illegible]» [illegible] генинальни артисти. Цар цхьана сурташ деккхий хилла хиннад из автопортрета дун.

Профессора [illegible] цхьа [illegible] фотографии а.

(АПН).

БЕЛОРУССКИ ССР. Поккхий я къаьнарча белорусски композитора Тикоцкий Евгение плакаш Драматургаца Евгений Романовичаца цхьана «Анна Громова» яха героико - романтически опера язъеш ва из. Из хетайй Белорусси Советски Ӏаьдал оттадар дукха доаттабеча къоасамна юкъаенна йолча событешта.

Сурта тӀа: СССР халкъа артист Е. К. Тикоцкий (аьрдехьа) БССР заслуженни артист Е. С. Романович.

И. Зинтровича сурт.
ТАСС фотохроника.

ДУНЕ ЦХЬАН КӀИРАГӀА

ЮХАНЬОВЛА ИЗРАИЛЬСКИ АГРЕССОРАШ

Юха а чӀоагӀо кхоххаленнад Гаргарча Малхбоаленера хьал. Израильски бӀуша керда гӀаьрхешна дош Иорданеца лаьттан тӀаре фелеш декхий низаш юкъе а яьйа. Из эттара тӀехьагӀара тӀема провокацеш ООН Устава ерригла принципаш чӀоагӀа толхаеш хилараш Кхерамзален Совето массала раьза а водаш бехке йир Израиль, хьадийхар цу тайпара акташ кхы цӀаьхха ца хуийталга.

Лоаллахарча Ӏарбий пачхьалкхенашта духьала дӀахо агресси а лелаеш, Гаргарча Малхбоаленера доаш политически низьъаца къовстадалга мимогга дукхагӀа тӀехьалакхха гӀерт империалистически пачхьалкхе Израиль. ВӀашагӀкхийттача Штатий правительства хьаллоацаш йола Израиль фуннагӀа дах а Ӏарбий пачхьалкхенашта империалистически условеш кхӀйоххка, царга капитуляци лийта, шоай лоалихьара территореш шоай яц аьнна царта дерий лийта гӀерт.

Цхьа бахьан доацаш дац израильски империалистий галоахарий фонда кхоачашдеш ВӀашагӀкхийтта Штаташ хилар. Цар шоаш а лоаттабу вьетнамски халкъа духьала дулие агрессени тӀом. Шоай израильски гӀоншашца цхьаьнна кхачий - кортамукъадеш болаш ду хьалха хьалхаччара отрядашта хӀама тоха безам хилар вӀашагӀтох американски агрессораш. Эхь доацаш Иорданех жатарна кхы тайпа уйлаш а кхоачашъяра пийсса израильски вовшшина бӀазам хиннаб Ӏарбий цхьоагӀон гӀулакх юкъагӀаккха. Израильски пропагандо ший лоалахошта новкъостал дена бовцаш ва яхаш ювцаш йолча ОАР-а сий бухдаькха хьархӀа дар гӀулакх.

Уж бӀеха лааннаш юкъагӀйоах Ӏарбий пачхьалкхенашка. ТӀа-тӀа шьаргӀа кхетаду цар, шоай низ цхьоагӀо хилярах латтилга. Ӏарбий цхьоагӀо чӀоагӀъяларга хьежжа чӀоагӀагӀа хул израильски интервентешта ен йола духьале. Израила дӀалийшача Ӏарбий лаьттошка баха нах гӀоатташ латт кхьыча мехкий оккупанташта духьала къовсам лоаттабара. Сонхва июльски агресси хиннарча тӀехьагӀа дӀаяхача хана Ӏарбий мехкаша кхоачамболаш опыт а Ӏомаяьй, низаш а Ӏоадаьд агресси толамца юхатоххара.

Израильски агрессорий керттера галоахар — ВӀашагӀкхийтта Штаташ дукхъ ловзар деш я. Уж кхер Ӏарбий дунен чура шоай позицеш цӀенъенна дӀахлар, цудуха хабара дувц цар шоай Ӏарбий мехкий доттагӀий хӀана бац аьнна болга хетийта гӀерташ. Цунца кхетадее лезаш да, американски викало Кхерамзален Советехьа мехкашка цхьана Израиль бехке еш йолча резолюцеца тӀехьъ голосовани яр а. Цхьабакъда, гӀулакхдига лелача США-с дош цхьаькха хӀана дац агрессор юхакъовлара.

Цул совгӀа, американски викала Гольдберга низаш кхоальлац кхо а хан, Кхерамзален Совета резолюци израильски оккупанташта духьала лоаттабу къовсам Ӏарбий беженцашта бехкилга санна хетийта гӀерташ. Уж тайпа уйлаш гӀоаш а йолаш харцъю Советски Союзо кхыча социалистически мехкашо хьаллоацаш йолча Ӏарбий пачхьалкхенашта. Цхьаннена а могаргаш оккупанташта духьала къовсам лоаттабара йола бокъа Ӏарбий халкъагара яккха белгалдаьккхар Алжира викала Буаттура.

Израильски агресси сецаеттел нуйцал дех дьнина дулацаш дӀадоахилгеш хоашамболаш вӀаштӀехьдаккха гӀерт Советски Союз цашар безача кхыча пачхьалкхенашта цхьана. Цу гӀулакха эттара хьалхарча оргӀана кхоачашъе еза Ӏарбий ерригача территорешкара израильски бӀу арабаккхара хьакъехьа Кхерамзален Совето 1967 шера 22 ноябре яь решени. Эттара тӀехьагӀа ше аьча лаьмене тӀа Советски правительства цӀенхашта дӀахайтар агрессорашка агресси дӀахо лелакрах дола тарлуш йолча дулаьний хьакъехьа.

ЛОВЗАРА ЮКЪЕРАВОАЛ СТРАТЕГ УЭСТМОРЛЕНД

Американски инарал Уэстморленд, шийна а ца ловш, дӀахахача кӀиран газетий кертерча сенсацех цхьаннге бахьан хилар. Дерригла а президента Джонсона 22 марта ший оргӀанарча пресс - конференце Уэстморленд Къулбехьен Вьетнамерча США герзашкарча низий командующе поста тӀара Ӏовальккхав аьнна хьакхайкадача дена дӀаделаделар. Кийкхача бенбо йоассеш йола уйлалег чу йоассайир корреспонденташта цу хоамо. Наполеональла оттавара вола из кердаиальна кандидат официальни Вашингтона а президента Джонсона ше а хестанеча хана цига хиннаб царех дукхха бараш. ВӀалла дукха ца йоацаш а тӀехьа хьийоагӀа сий лира цуз — цо къамаьл дир американски конгресса сенатей викалий палатан цхьана хиннача заседане. Иоттал сий дьлдан тӀем тӀа лаьтача цхьанна а командующе, бочо дувцар цу хьакъехьа американски кепайзоно.

Терво йолаш волча инарала карьера сийлен йоацаш чакхъялале кӀира хьалхагӀа мара доацаш маха дьаханра 1967 шера баьча тӀема итогий хьакъехьарча Уэстморленда къайлагӀарча доклала тӀара цхьайоза моттигаш. Цу юкъьета тӀе цо дуьбуаш дувцар, американски бӀуша доккхий толамаш хьахах, «1968 шера дукххахи дукхагӀа хургда» уж яхаш.

Турпалерча вьетнамски халкъа бахьан долаш цӀи дьнначул тӀехьагӀа юкъаметтаотталь мехкдьатта чуоаттаду резервуараш.

Американски интервентий бӀушта сов чӀоагӀа хӀамаш еттаъ хилараш Уэстморленда цӀи яьча санна сиха новкъостала 200.000 салти кийлар Вашингтонагара. Цхьабакъда, цу хана гаьнарча Вьетнамерча тӀем тӀарчуд зикагӀа дац хьал американски столице а. Цига холу правительства а президента Джонсона ший а цӀаькха а ца хиннача тайпара сий доадепиа хилар, из геттара шаьра хьахьекхар Нью-Гэмпшир яхача штате дьнча низьнацарча хоржаех хьахиппараша. Цу хӀалашка «Нью-Йорк таймс» яхача газето геттара нийса белгал малаккхара викаралл Уэстморленда, цо дукха лараш, цо керда дӀанийӀача 206 эзар салтеча меттел керда-болх бала лахрхӀар президента Джонсона».

Вьетнамерча американски бӀуний командующе поста тӀара ше Уэстморленд Ӏовоаккхаш, из событи массаза а санна военачальникашта юкъе хуннамаш делга да аьнна хетийта гӀертар официальни Вашингтон. Американски эскара штаба начальникела ма хьежанальний Уэстморленд. Цхьабакъда, цу официальни версех тешаваш кӀезигта бо ВӀашагӀкхийттача Штаташта шоашта чухьа а, хӀаьта цар доаронел арахьа-м цӀаькха а тешанар цунах. «Нью-Йорк таймс» яхача газето дувьал хьакхайкаду. «Уэстморленда стратегена хиннарга хьовзам из юкъагӀйисарах лаьтта ца Ӏеш, гӀалат долаш бөча тӀема стратеги из хиларах а латта. ВӀашагӀкхийттача Штатий доадо арахьарча кепайоазоне дӀадаргӀа а дувлан из ши духь американски правительства ерригла агрессивни политика юкъагӀйисарах бехке мавь Уэстморленд.

ДОЛЛАРА ХӀАМА ТЕЙХАД

Вовзаш волча американски обозревателя Рестона укх денпошка белгал малаккхара белгалара бувзаш ба инарал Уэстморленд отставке вахарал укх тӀеххьарча хана шерра йоаржаль «американски доллара йолаьча наступленешка» юкъе. Из а вох а шаькхо а дунен жаяларна деккъа хара эца гӀертача ВӀашагӀкхийттача Штатий доаллеча гӀоахарий авантюристически политика жертваш я. Уэстморленд командующе поста ловзадаро а доллар дошо эквивалентерча ший чӀоагӀача хьалав дахар а юкъарчахда доацаш дувзадена да Вьетнамера американски политика юкъагӀйисарна. КӀорапна цхьахза предупреждаьча «Ридинорта» яхача журнало хоахетдаь белгалдаккхаш «Вьетнамерча кортамукъален тӀема къовсамхоша ВӀашагӀкхийттача Штатий тӀема низ эшабьа ца Ӏеш, долларах латташ бола цар экономически низ а эшабеш» хилар.

Доллара дунен хахкъаньта юкъера йолшоев кӀоаллм хулча дӀахьовчаш толках латт Вьетнамерча тӀема ес хоаш хьиза дӀауххийта яхача аскадуларга хьежжа. Из хьахьекх США дошо запасаш тӀа-тӀа дукхагӀа кӀезига хилар. Хана латтув бахкар дуьа хӀанахьлина чакхлаьхча гӀулакхеш хӀама хиланар. Лондона, Парижа, Цюриха рынкашка дошоца дедаль спекуляцеш яза ца сомарах совгӀа, кхы а чӀоагӀагӀа йолалора. Цу хьалашка сегота гӀудакхаш чекхаллахза хӀамаш ВӀашагӀкхийтта Штаташ.

Европера дукхагӀа йола дошо рынкаш массеха дийнахьа дӀакъайлар. Сихха массеха чрезвычайни совещани гулйир хьалхагӀа Европе цул тӀехьагӀа Вашингтоне. Из бахьан долаш вор]Ӏ капиталистически мохка центральни банкий управляющешта решени тӀалйир дошо шолла чаьхаш оттадара система юкъейоалдара хьакъехьа. ХьалхагӀа хиннача унцеш 35 доллар душ хиннача дошо официальни мах центральни банкашта мара бисаш. Кхы дола барашта йоттайна тӀадахьаш доллара хьажжа хувцалуш ба. Доша пул оалаш йолчоа юкъе дакъа доацача верзӀ мехка центральни банкаш наргӀатача рынка дошо нах хьал цӀ доацаш сайца хиларах унцех 37—44 долларага кхоачаш лакхбелар из.

29 марта Стокгольме хиннача керттерча 10 капиталистически мехка финансий министрий центральни банкий управляющей совещане дувца оттаде лезаш дош хилар капиталистически дунен долларан ерригача финансовни системанех тӀааттача кризисах. Стокгольмски совещанена сийче ара хетель «Юкъарча рынка» аьх мехка экономически финансайи министрий сесса хилар 25 марта Брюсселе.

Цу ерригача совещанешка кхыча мехкашта низ тӀабаьха гӀерт ВӀашагӀкхийтта Штаташ. ТӀа-тӀа дукхагӀа хулаш йола шоай финансовни халонаш довккхагӀча дакъе цар чотах дӀакха безам а болаш. Цу гӀулакха дунен хахкъанта юкъерча валютни фондера юхалург яхча ойлараш американски товаршта тӀера йола пошлинаш Малхбуен Европи ший цхьанне оагӀорахьара сихагӀа лелхьрап шийна къаьстта бекъонаш яха гӀерт ВӀашагӀкхийтта Штаташ.

США-с лерхӀараша чӀоагӀа духьале ю дукххача европейски мехкаша, эттара хьалхарча аргӀаша, Франце. «Таможенни разоружене», наькъаца ВӀашагӀкхийттача Штаташта новкъостал де аьнна Брюсселе малхбузенгермански викало Шиллера енна предложени хьалдацанзар Голланде мара. Брюссельски совещане балха хьакъехьа отчет душ ше Франце Министрий Совета заседане къамаьл дел экономикан финансий министра Дебре белгалдаьккхар, американски платежни балансгарча хьала хьалхар мах тахка дага йолаш Франци ца хилар. ГӀулакх дац аьхар цо американски платежни баланс юкъаметтаоттаеш чакхдоалача гӀулакхий кертера хало Малхбузен Европана тӀаьхийта.

Г. ШИШЛИН.
(ТАСС).

ОАР Советски Союза новкъосталца городе Суэце хьалъьвй мехкдьатта чакхдоаха завод.

Сурта тӀа: 1967 шера октябре израильски агрессораша гера чудеттар бахьан долаш цӀи дьнначул тӀехьагӀа юкъаметтаотталь мехкдьатта чуоаттаду резервуараш.

Л. Мисенкова сурт.
ТАСС фотохроника.

Редактора зам. А. А. МЯКИЕВ.

ЛадугӀа, хьажа

РАДИО
1 апреле.

6.20 — Нохч-ГӀалгӀайчен даьттанашерно (эрсий меттала). 6.45 — Ашараш. 6.50 — Хоамаш. 7.00 — Москва. 7.10 — «Грозненский рабочий» «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.20 — Передачий программа. 7.24 — Москва. 8.13 — «Сельская газета» обзор. 8.25 — Къаьнара романсаш. 8.45 — Ритмодалхдьаттарой песни мой обзор. 9.00 — Москва. 16.00 — Передачий программа. 16.05 — «Къона тӀехье» (гӀалгӀай меттала). 16.20 — Ашараш. 16.30 — «300 боевой вылет» яха очерк (гӀалгӀай меттала). 17.00 — Нохч-ГӀалгӀай ашараш. 17.30 — Вай индустриальни махк (эрсий меттала). 17.45 — Нохч-ГӀалгӀай АССР Лаккхьарча суда члена Замахшираева къамаьл (нохчий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.15 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.30 — Москва.

2 апреле.
ТЕЛЕВИДЕНИ

18.00 — Телевизионни керданараш (нохчийн эрсийн меттала). 18.35 — Телекерталарий спецвыпуск (нохчий меттала [illegible]). 18.50 — «Терек» стартал хьалха. 19.15 — Киножурнал. 19.25 — «Шаьльникашта. «Ӏадамах искусстве меттаца». 19.45 — Вераца. Фильм «[illegible]» яха фильм (гӀалгӀай меттала боеших). 20.05 — Передачий программа. 20.10 — Велакъажар — кинофестиваль. «Царь» яха художественни фильм. 21.45 — «Оара лаккхара» яха телевизионни фильм.

РАДИО
2 апреле

6.30 — Нохч-ГӀалгӀайчен даьттанаделарго (нохчий меттала). 6.45 — Ашараш. 6.50 — Хоамаш. 7.00 — Москва. 7.10 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 8.25 — «Сиха йоагӀача бӀаьстен денош» яха концерт. 8.45 — Социалистически лоаллахьен, сийлахь шийна кортамукъален» яха беседа (нохчий меттала). 9.00 — Москва. 16.00 — Передачий программа. 16.05 — «ДоттагӀал» яха хьалхарча классашкарча дешархошта йола передача (эрсий меттала). 16.45 — Керда хоамаш (гӀалгӀай меттала). 17.00 — «Халкъа творчестве шалой лирика» яха передача (нохчий меттала). 17.30 — Къонаш (нохчий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.15 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.30 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ
1 апреле

18.00 — Телевизионни керданараш. 18.10 — Цар хьалъу город. Суртий репортаж (гӀалгӀай меттала). 18.30 — Бакъяламеч дийнахка фильм. 18.56 — Юбилейни лаьттекатиртой. 19.10 — Вераца дола фильм. 20.00 — Дунен мехкашта юкъе латтача хьалах йола къамаьл. 20.20 — Киножурнал. 20.30 — «Ульянов Саратове» яха фильм. 21.00 — Передачий программа. 21.05 — «Велакъажар» — кинофестиваль. «Хьаьн леткъаза дола книжка» яха художественни фильм.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гӀа этаж). Телефонаш: редактора—3-44-00; редактора зам.—3-20-11; бехктакхьаш секретара—3-34-32; партейни лахарех, культуран, промышленностен отделий—3-42-30; юрта болхане» письмой отделий—3-42-20.
АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-38; зам. редактора—3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-28.
«Грозненский рабочий» издательства типография. Революции проспект, 7/84.
Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.
СФ02038. Заказ № 1524.